Zuwɛnkalo san 2011
San 39nan - Bɔkɔ 473nan
Sɔngɔ = dɔrɔmɛ 35

Kibaru

Kalo farikolɔrɔnaja kibaruyaw

Kunnafonisɛbɛn bɔta kalo o kalo - BP : 24 -Telefɔni : 20.21.21.04 Kibaru bugufiyɛ Bosola Bamakɔ

Tigasɛnɛ sansɔrɔli senna ka suma Mali kɔnɔ

Tigasɛnɛ ye sɛnɛkɛlaw dɔnfɛn kɔrɔ ye nka Mali kɔnɔ, tiga forobasɛnɛ man ca; duw de b'a sɛnɛ kosɛbɛ u ka dunta ni musakako kama. San o san, ni sanji nanen hakɛ y'a ta milimɛtɛrɛ 400 na ka se 1200 ma, tiga bɛ sɔrɔ kosɛbɛ. Tigaforo hakɛ min bɛ sɛnɛ o bɛ se taari 180.000 ma. San 10 tɛmɛnen in kɔnɔ, kɛmɛsarada la 23 farala tigaforow bonya kan; dɔ farala tiga sɔrɔta hakɛ fana kan. An bɛ waati min na, tigasɛnɛ bɛ se ka kɛ cogaya caman na Mali cɛmancɛyanfan fɛ. O sɛnɛcogo yɛlɛma in bɛ ka sanga sɔrɔ Kɛɲɛba, Kita, Bafulabe, Karata kɔnɔna na ani Sɛmudete ka sɛnɛkɛyɔrɔw la. Kayi mara ye tiga sɔrɔyɔrɔba ye. San 2008-2009, tiga tɔni 130.000 sɔrɔla yen; ka tɔni 90.000 sɔrɔ Sikaso mara la; Segu mara tɔni 82.000; Kulukɔrɔ mara tɔni 31.450; Moti mara tɔni 17.000; Tumutu mara tɔni 480; Bamakɔ faaba ta bɛnna tɔni 500 ma. Nin yɔrɔ kɔfɔlen ninnu bɛɛla, an jigi b'a kan ko tiga caman bɛna sɔrɔ ka tɛmɛ nin kan. Tiga ye nafolosɔrɔfɛn ye sɛnɛkɛlaw ni tiga bayɛlɛma izinitigiw bolo. A bɛ bayɛlɛma ka kɛ tigatulu, tigadɛgɛ, bagandumuni ani safunɛ ye.

Jateminɛw y'a jira, ko tiga ni sɛnɛfɛn wɛrɛw sɛnɛni bɔ-bɔli ɲɔgɔn kɔrɔ foro kelen kɔnɔ, k'o de b'a sɔrɔ caya. Nka sɛnɛ ɲɛdɔnba ɲanaw y'a jira ko foro nɔgɔdonko ɲuman de bɛ tiga sɔrɔ bonya kosɛbɛ ka tɛmɛ a sɛnɛyɔrɔ falen-falenni kan.

Fɛn min ka fisa tigako la, o ye wulijoona ye. Ni sanji nanen y'a ta milimɛtɛrɛ 20 na ka se 25 ma, walima ni sanji fila tugura ɲɔgɔn na n'u caya mumɛ ye milimɛtɛrɛ 30 bɔ. Nka ni tiga y'a dantuma ɲuman jɛ, i k'a dɔn fo ka taa a sen don min na, kɛmɛsarada la don o don 1 b'a sɔrɔ lakika dajɛ. Tiga kɔsa fana tiɲɛnifɛnw ka ca.

Tiga tun sanga binna k'a sababu kɛ, baga suguyà dɔ ye min bɛ wele tubabukan na álifotɔkisiki. Dansagonmɔgɔw ni lagosibaaw tun y'a jira k'o baga in de kosɔn, tiga dunni bɛ dun don mɔgɔ fari la. An bɛ don min na dɔnniyaw kosɔn, alifotɔkisikiiko tɛ jɔrɛnako ye tuguni. Dɔgɔtɔrɔ Lamisa Jakite min ye sɛnɛ ɲɛdɔnbaa ye, o ka fɔ la, tigasɛnɛ selen bɛ kɔrisɛnɛ ka sinaya kɔrɔ. Wari bɛ sɔrɔ a fana na, wa san o san dɔ bɛ fara tigaforo hakɛ kan Mali kɔnɔ. Nka dɔgɔtɔrɔ Lamisa Jakite ko fɛn min ye gɛlɛyaba ye tigasɛnɛ na, o ye gɔfɛrɛnaman ka dɛmɛdonbaliya ani sɛnɛkɛlaw yɛrɛ ɲɛsinbaliya y'a ma; kɔ nafasɔrɔsɛnɛ lakika dɔ don. Tiɲɛ don kɔrisɛnɛ kɛlen bɛ k'a sen da tigasɛnɛ kan; sabula ale bɛ feere diɲɛ sugub a la ka tɛmɛ tiga kan. Nka tiga bɛ ɲini cogo min na jamana kɔnɔ, ani Afiriki tilebinyanfan ni diɲɛ fan wɛrɛ fɛ, ni gɔfɛrɛnaman y'a bolo don tigasɛnɛ kɔrɔ, wasaba bɛ sɔrɔ tigako la. Kɔlɔsili la gɔfɛrɛnaman bɛ dɛmɛ min don kɔrɔsɛnɛ na, n'a b'o ɲɔgɔnna don tigasɛnɛ na, sisan tun b'a sɔrɔ tigako sanga ka bon ni kɔrɔ ta ye Mali kɔnɔ, fo k'a kɛ sɛnɛfɛn feereta ye kɔkan.

Tiga ye nafolosɔrɔfɛn ye Mali kɔnɔ

Dɛmɛ suguya minnu bɛ ɲini gɔfɛrɛnaman fɛ olu ye ka wari don tigasɛnɛ dafɛ ani ka sanbaaw ɲini tiga sɔrɔtaw la. Tiga nafa dogolen tɛ mɔgɔ si la. Du ka dɔgɔ Afiriki kɔnɔ tigadɛgɛna tɛ tobi min kɔnɔ.

Dɔgɔtɔrɔ Lamisa Jakite b'a fɛ tigasɛnɛ ka don ba la ani k'a bayɛlɛma ka kɛ fɛn caman ye. Ni gɔfɛrɛnaman sera ka sɛnɛ kɛfɛnw bila sɛnɛkɛlaw ka bolo kan i n'a fɔ kɔrɔriko ta bɛ ka kɛ cogo min na, an bɛ yɔrɔ min na tigako la, bi tun b'a sɔrɔ an b'o kɔrɔlen nsiirin da.

Mali kɔnɔ tiga fanba bɛ wɔrɔ k'a kɛnɛ walima k'a jeni k'a susu ka kɛ na na. Dɔw b'a si wugu walima mansin na. Ni bayɛlɛmani bɛ ba la, tigatulu ni tigadɛgɛ bɛ sɔrɔ jamana fan bɛɛ fɛ.

Tiga bɛ sɛnɛ dugukolo min kan, a bɛ nafamafɛn dɔ lase o ma; min bɛ wele tubabukan na azɔti. Ale nafa ka bon falenfɛn bɛɛ ma. O b'a jira ko tiga ɲɛ angɛrɛ lase falenfɛn tɔw ma. Wariko la sɛnɛfɛn tɔw bɛ wari lase a sɛnɛbaa ma cogo min na, tiga b'o cogo la. A bɛ se ka nafolo ladon faso kun, ni faamaw mago tun b'a sɛnɛni na. Sabula faso ka nafolosɔrɔfɛnw na, tiga tɔgɔ fɔlen tɛ fan si fɛ. Tiga bayɛlɛma izini kɔni bɛ Mali kɔnɔ, nka sanga t'a la.

Jateminɛ min kɛra faantanya kɛlɛliko la Mali kɔnɔ, a sɛmɛntiyara ko taari kelen tigasi bɛ bɛn tigakisɛ kg 60 ma, ko mɔgɔ kelen bɛ tiga min dun san kɔnɔ o ye kg 2 ye; tigakisɛ kg 1 girinya kɛmɛsarada la, 40 ye tulu ye. Ojateminɛ kelen y'a jira ko tigafarama kg 1 girinya la, 70 ye tigakisɛ ye, 30 tɔ ye kulu ye. San 2009 - 2010 kanpaɲi na, tiga tɔni 241.976 min sɔrɔla, tɔni 193.350 bɛnna tigakisɛ ma; tulu tɔni 77.340 sɔrɔla o la. Tigatulubɔ izini minnu bɛ Kucala, Kulukkɔrɔ ani Kita, olu ye tiga tɔni 102.500 bayɛlɛma ka tigatulu tɔnni 34.490 sɔrɔ. Tulu hakɛ min bɛ sɔrɔ tigakisɛ kg 1 na, o tɛ surunya ka sɔrɔ kɔrikolo kg 1 na.

Salifu Sangare ye jatebɔla ye sɛnɛ ɲɛmɔgɔyaso la; ale y'a jira ko tiga hakɛ min bɛ bayɛlɛma Mali iziniw na, tigatulu tɔni 240.000 bɛ sɔrɔ o la san kɔnɔ.

Banbo Keyita
Dɔkala Yusufu Jara

Jamanakuntigi kumana zuwɛnkalo tile 8 hukumu kɔnɔ

Jamanakuntigi ɲininkara kunnafonidilaw fɛ, a y'u jaabi, nɔgɔ ma to fosi la.

Kabini tɔncamanko nana an ka jamana kɔnɔ, zuwɛnkalo tile 8 kɛra jamanakuntigiw sigidon ye. Jamanakuntigi mana sigi, sanni a ka san 5 ka dafa, san o san, zuwɛnkalo tile 8 mana se, a ni kunnafonidilaw bɛ sigi ka baro kɛ. Baro in bɛ kɛ bamanankan ni tubabukan na.

Kunnafonidilaw ye kunnafoni caman kala sɛmɛ jamanakuntigi la

ɲinan, i n'a fɔ san 2012 wote nataw, wote jatesɛbɛnko yɛlɛmasen kuraw fanga sigi bolow la, baarakɛlaw ka kɛnɛyako lakanani diyagoyalen, jamana gɛlɛyaw ani mɔgɔ minɛnenw kɔrɔn fɛ dɔrɔgukɔ la. A ka jaabi dɔw filɛ nin ye : Woteko la, jamanakuntigi y'a jira, ale kɔni tɛna peresidanya ɲini. Wa k'a fɔ ko a kɛlen bɛ k'a ɲɛna ta kaban, k'o tɛ tiɲɛ ye, a ma mɔgɔ si ta, a ma pariti si dɛmɛ, a bolomadalen tɛ mɔgɔ si kan. A bɛ

A tɔ bɛ ɲɛ 2nan na

KIBARU bakurubasanni (kalo 12 sɔngɔ) : - Mali kɔnɔ = Dɔrɔmɛ 400 - Afiriki kɔnɔ = Dɔrɔmɛ 800 - Jamana wɛrɛ = Dɔrɔmɛ 1.400

ɲɛ fɔlɔ tɔ

dugawu kɛ, wote nataw ka na bɔ a ma, u labɛncogo ka ɲɛ, peresidan kura ka sigi zuwɛnkalo tile 8 nata min bɛ kɛ sababu ɲuman ye Mali ma. Mankan min bɛ senna sisan, n'o ye wote jateminɛsɛbɛnko mankan ye, jamanakuntigi ko jateminɛsɛbɛn fila bɛɛ ka kan ale ye : Arawɛki / RAVEC ani Arasi/RACE. A bɛ dugawu kɛ baaraw bɛ se ka ɲɛ an bolo ni jateminɛsɛbɛn min ye, o ka ta, walasa wotew ka ɲɛ. Fɛn min ye baarakɛlaw ka kɛnɛya lakananidiyagoyalenlahalaya ye, bɛn kɛlen t'o kan kosɛbɛ. A ko ma faamuya kosɛbɛ fo murutiliw bɛ ɲini ka bɔ a la. Jamanakuntigi y'a jira ko «AMO» ɲɔgɔn fɛn ɲuman tɛ; nka kunnafoni dibaliya, walima a dicogo juguya de ma bɛn sen ma.

Gɛlɛya bɛ jamana kɔnɔ, o dogolen tɛ mɔgɔ la; sango sunkalo setɔ min filɛ nin ye. Sukaro ni malo ka se ka sɔrɔ da nɔgɔn na, o de ye jamanakuntigi haminako ye gɛlɛyaw kunbɛnni na.

Mɔgɔminɛ minnu kɛra kɔsa in na, sida kɛlɛli nafolo tiɲɛniko la ani kɔrɔnfɛla dɔrɔguko, jamanakuntigi y'o tiɲɛtigiya. Mɔgɔw minɛna k'u don kaso la, k'u bila sariya ka bolo kan. Jamanakuntigi y'a ɲini kiiritigɛlaw fɛ u k'u ka baara kɛ laadiriya la ani fasokanu, ka jalakitigi jalaki ka jotigi jo, ka jamana ni jamanadenw ka hakɛw lasegin u ma.

I n'a fɔ a b'a kɛ cogo min na ka kɔrɔ, jamanakuntigi ma fɔlɔ ka ɲininkaliw jaabi. A y'a ka kuma daminɛ ni jamana cogoya ye : baara kɛlenw, minnu bɛ senna ani baara nataw.

Baara kɛlenw na, Bamakɔ ni Dakaro siraba min bɛ tɛmɛ worodugu fɛ, a da sera o ma. Bamakɔ ni Kangaba sira ka kan ka ban zuluyekalo in na. Bamakɔ babili sabanan ka kan ka ban ka bɛn ɲinan sɛtanburukalo tile 22 ma n'o ye jamana ka yɛrɛmahɔrɔnya sɔrɔdon ye. Baaraba minnu bolodalen bɛ sirako la, n'u bɛna daminɛ hali a tɛ mɛn, jamanakuntigi da sera o dɔw ma, i n'a fɔ Bamakɔ ni Segu cɛ dakabana siraba in, Ɲɔnɔn ni Tumutu cɛ siraba, Burɛmu ni Kidali cɛ Siraba Bamakɔ badingɛ labɛnni baaraw fana bolodalen don. O baaraba in senfɛ, siraba bɛna don ji jukɔrɔ ka ba numanbolo ni kininbolo bila ɲɔgɔn na. Mali kɔnɔ muso tali k'a kɛ Minisiriɲɛmɔgɔ ye, jamanakuntigi da sera o fana na. A y'a jira ko muso min sigira Minisiriɲɛmɔgɔya la, mɔgɔ tilennen don, sabali ni muɲu b'a la, a kalannen don, a bɛ ko dɔn, a bɛ ko kɔrɔ dɔn.

Sanu ye nafolo hakɛ min lase Mali ma jamanakuntigi ka fɔ la san 2010 kɔnɔ, o sera sefawari miliyari 100 ma.

Dugujukɔrɔnafolomafɛn tɔw, i n'a fɔ taji ni nɛgɛ ani dɔwɛrɛw, olu ɲɛniniw bɛ senna wa an jigiw ka ɲi.

Tiɲɛ don gɛlɛya bɛ, baloko gɛlɛyaw kalanko gɛlɛyaw, farikoloɲɛnajɛko gɛlɛyaw, kɛnɛyakɔ gɛlɛyaw adw, nka sini fana b'an ye, ni baara kɛra tiɲɛ kan, bolodiɲɔgɔnma ani kotoɲɔgɔntala kɔnɔ .

Mahamadu Kɔnta

Ofisidinizɛri hami ye sɛnɛkɛlaw ka sɔrɔ yiriwali ye

Ofisidinizɛri ɲɛmɔgɔba Kasimu Dɛnɔ

Mɛkalo banwaati la, Ofisidinizɛri ɲɛmɔgɔba Kasimu Dɛnɔ ye taama kɛ sɛnɛkɛyɔrɔw la. Ofisidinizɛri cakɛda ɲɛmɔgɔw ni zoni 6 ninnu kuntigiw tun b'a nɔfɛ nin taama in na. A kun tun ye cikɛlakɔlidenw n'u ɲɛmɔgɔ ka sigi ka kuma, u bɛɛ fana ni sɛnɛkɛlaw ka se ka sigi k'u hakililaw jira ɲɔgɔn na.

Bɛɛ dalen b'a la dugukolo duman ni ji mana labɔli kɛ cogo o cogo la, sɛnɛ tɛ kɛ ni mɔgɔw tɛ. Ofisidinizɛri ni ye Marakala barasi ye; fo o de ka lakana kosɛbɛ. Cakɛda min ɲɛsinnen b'o tɔpɔtɔli ma, Kasimu Dɛnɔ n'a nɔfɛmɔgɔw fɔlɔla yen na. Dilannikɛla cɛkɔrɔba 3 bɛ yen. Olu y'a jira ko ni minɛn ɲɛnamabaw ma ɲini barasi tɔpɔtɔliko la, kɔrɔlenw sanga bɛ ɲini ka bin a ko la. U saba si kɔni ma kalan ka sɛbɛn yamaruyalenw sɔrɔ; nka u hakilala kɛra nin ye. Yanni u ka bolobɔ baara la kɔrɔ fɛ, k'u bɛna denmisɛn caman kalan Marakala barasi labɛncogo la. O de kosɔn denmisɛn 34 ɲɔgɔnna bilalen b'u ka bolo kan degedenya la. Kilomɛtɛrɛ damadɔ barasi tɛmɛnen kɔfɛ, Siniwaw ka cakɛda dɔ b'a la ka dabaliw tigɛ ji bolicogo ɲuman na jibolisiraba fɛ. Lamerikɛnjamana cakɛda min ye «MCA - Mali» ye, o y'o baara in kɛli yamaruya di Siniwajamana k'o cakɛda in ma. Kogobolo min jɔlen bɛ jibolisiraba cɛmancɛ la, a tun b'a la k'o kari ka bɔ yen. Sabula ale de bɛ ka ji bali ka boli koɲuman. Bɔgɔ mɛtɛrɛkibu 2..520.000 de kɛlen bɛ ka kogobolo in dilan. A tɔ labɔbali tun tɛ tɛmɛ mɛtɛrɛkibu 50 kan bilen Ofisidinizɛri ɲɛmɔgɔba ka taama in don na. Siniwaw y'a jira a la, ko kalo 2 kuntaala kɔnɔ, u bɛna se k'o bɛɛ labɔ. Siniwaw ka cakɛda wɛrɛ bɛ Ofisidinizɛri kɔnɔ, o bɛ ka sɛnɛfɛnsilakolokoloyɔrɔ dɔ baaraw matarafa ka fara sɛnɛkɛminɛnw sifilɛlibaarayɔrɔ dɔ kan. O cakɛda in bɛ k'o baara in kɛ u ni «IER», ni Ofisidinizɛri ka baarakɛɲɔgɔnya hukumu kɔnɔ. «IER» ye cakɛda ye Mali kɔnɔ, min ka baaraw ɲɛsinnen bɛ sɛnɛfɛnw ni jirisiyɛnw silakolokololi ma.

Nbɛwani min ye yɔrɔ kɔsa labɛnnen ye Ofisidinizɛri kɔnɔ, Kasimu Dɛnɔ serâ yen. Poroze min bɛ wele «PAMOCP», o bɛ ka foro taari 2.500 labɛn yen. Foro taari 1950 min fana bɛ ka labɛn Ndebugu, o dabɔlen bɛ du 1000 kama dugu 20 ɲɔgɔnna mɔgɔw ye. Dugu 4 b'olu la minnu lawulila ka bɔ u sigiyɔrɔ kɔrɔw la Ofisidiizɛri baaraw senfɛ. Baaraw bɛ ɲini ka ban, kɛmɛsarada la min kɛra o ye 99 ni murumuru 6 ye.

Kucalakura ye dugu ye min bɛ Kemasina fɛ. Ofisidiniizɛri ɲɛmɔgɔba ye sefawari miliyɔn 2 ani 500.000 sɔrɔlisɛbɛn (sɛki) di musojɛkulu dɔ ma yen ka bɔ Lamerikɛnjamana lasigidenso yɔrɔ. Muso ninnu tun y'o laɲini kɛ lasigidenso in na u ka nakɔlafɛnw bayɛlɛmani siratigɛ la.

Kasimu Dɛnɔ sera zɔni fɛn o fɛn kɔnɔ, a y'a jira o kuntigiw la u k'u fanga digi sumansi nafama kuraw kan, ka sɛnɛ kɛwaati bolodalenw labato. A ye zoni ninnu tilemafɛsɛnɛkɛyɔrɔw lajɛ. Zoniw lajɛli kuncɛra ni lajɛba ye baarakɛlaw ni ɲɔgɔn cɛ. N'o ye sɛnɛkɛlaw ka cidenw, u ɲɛmɔgɔw ani Ofisidinizɛri ɲɛmɔgɔyaso mɔgɔw ye. U kumana kanpaɲi tɛmɛnen baaraw kan, k'u hakililaw fɔ ɲɔgɔn ye nataw la. O de kosɔn Kasimu Dɛnɔ y'a jira ko cikɛlakɔliden faamuyalenbaw bɛ to u jigi kɔrɔ walasa u ka baaraw k'u nafa, Ofisidinizɛri fana ka laɲiniw ka sabati. Sɛnɛfɛn suguya caman sɛnɛni b'a la, dunkafa sabatili hukumu kɔnɔ. A ko zuwɛnkalo nata in yɛrɛ la, mansin kuraw bɛna sifilɛ. O mansin ninnu bɛ malo turu, k'a tigɛ ani k'a gosi. Yiriwali siratigɛ la, fo Ofisidinizɛri ka kɛ misali ɲuman ye k'a sababu k'a baarakɛlaw ka cɛsiri ye. Kasimu Dɛnɔ labanna k'a jira, ko a bɛna kɛ laada ye, ladiyalifɛn bɛ di cikɛlakɔliden ɲanaw ni sɛnɛkɛla ɲanaw ma kanpaɲi o kanpaɲi. Lajɛ in kuncɛtɔ, sɛnɛkɛlaw ka cidenw, sɛnɛkɛso ɲɛmɔgɔ, zoniw kuntigiw, kɔminiw kɔnseyew ani sɛrɛkiliw komandanw, nin bɛɛ ye foli kɛ Ofisidinizɛri ɲɛmɔgɔba la, u ka nin miiriya ɲuman in na. U bɛɛ diɲɛna ni Ofisidinizɛri ka taabolow ye dunkafa sabatili la Mali kɔnɔ.

Amadu O. Jalo Dɔkala Y. Jara

Mali yamaruyara ka taa ni mɔgɔ 7000 ye san 2011 hiji la Makan

Jamana kɔnɔkow ani marabolow minisiri Zenerali Kafuguna Kɔnɛ n'a nɔfɛjama tun bɛ Makanjamana kan k'a ta awirilikalo tile 8 na ka se a tile 21 ma. Taama in kun tun ye, u ni Makan faamaw ka kuma hiji tɛmɛnen kow kan, ani ka san 2011 hiji boloda.

Zenerali Kafuguna Kɔnɛ ka minisiriso baarakɛjɛkulu kuntigi Bubakari Badara Jara y'a jira ko Makan ka Hiji minisiri ye foli lase Mali ma san 2010 hiji labɛnko ɲuman na. K'a b'a ɲini an ka jamana fɛ a ka to o sira ɲuman kan. Hijidenw bɛ sitanɛ bon yɔrɔ min na, u k'o sariyaw labato; Miina sigi fana min bɛ kɛ «Tawafu», o jama kana caya ka hakɛ tɛmɛ. O de kosɔn Makan faamaw y'a jira ko «Tawafu» kuntaala ka janya; k'a ta tile 13 nan na ka se 14nan ma. Ko fɛn min ye hijidenw taakasegin ye yɔrɔ in na, gɛlɛya dɔw b'o la halibi. Walasa ka nɔgɔya don o ko la, Makan y'a jira ko hijiden tilancɛ ka taakasegin kɛ dugujukɔrɔtɛrɛn fɛ, min bɛ wele «metoro». Kɛnɛya nasira la, a bɛ ɲini Mali hijidenw fɛ, u kana dumuniw san yalakafeerelikɛlaw bolo. Fɛn min fana ye bolominɛnko cogoya ye pankurunw kɔnɔ, o sariyaw bɛ labato. Minɛn suguya 3 dagalen bɛ hijiden kelen-kelen ye pankurun kɔnɔ. Minɛnsiri fila bɛ don donitayɔrɔ la. O kelen-kelen girinya kana tɛmɛ kilo 23 kan. Minɛnsiri 3nan a n'o bɛ se ka don pankurun kɔnɔ. O girinya kana tɛmɛ kilo 10 kan. Mɔgɔ si kɔni tɛna yamaruya ka don ni woro caman ye Makan kɔnɔ. Zenerali Kafuguna Kɔnɛ ka taama senfɛ, Mali y'a tɛgɛnɔ bila sɛbɛn na, min b'a yamaruya ka taa ni hijiden 7.000 ye Makan san 2011. Gɔfɛrɛnaman bɛ taa ni mɔgɔ 1.500 y'olu la, kɛnyɛrɛye cakɛdaw bɛ taa n'a tɔ 5.500 ye. Mali ka hijiden bɛɛ bɛ jigin Médini. Bubakari Badara Jara y'a jira ko Makan faamaw ko kɛnyɛrɛye cakɛda fɛn o fɛn tɛ se ka taa ni hijiden 100 ye ɲɔgɔn fɛ, tali yamaruyasɛbɛn tɛna di o ma. O kɔfɛ dabali bɛ bɛɛ tigɛ walasa ka Mali hijidenw kunbɛn koɲuman, ani k'u bɛrɛ bɛrɛ ka ɲɛ dumuniko la fo ka hiji kuntaala dafa. Hali ni san 2010 hiji labɛnna ka ɲɛ Mali fɛ, jalaki binna a ka kɛnyɛrɛye cakɛda 15 kan; sabula u ma waati fɔlen caman sɔrɔ.

Foli ni tanuni de lasera cakɛda 10 ɲɔgɔnna ma, u ka layidu tiimɛni na. O siratigɛ la, Bubakari Badara Jara y'a ɲini kɛnyɛrɛye cakɛdaw fɛ, halibi u k'u timinandiya walasa Mali ka kunkɔrɔta sɔrɔ hiji labɛnni na.

Bayi Kulubali
Dɔkala Yusufu Jara

Jɛma, Masiga Jawara kɛra Jawaraw ka ɲɛmɔgɔba ye

Nin don in na, Jawaradu bɛɛ ka mɔgɔ tun bɛ kɛnɛ kan : Ayise Ka, Banjugu Ka, Daman Ka, Haren Wali Ka, Wali Ka, Sanbu Ka, Debe Ka ani Mɔkɔti Ka. U jɛra ka Masiga Jawara sugandi k'a kɛ Jawaraw ka ɲɛmɔgɔba ye Mahamadu Jawara nɔ na. Ale tun bɛ bɔ Awuru, Nara mara la. A fatura nin y'o kalo 6 ye.

Masiga Jawara bɛ bɔ Buguli, Lakamane komini na Jɛma mara la. A sigili lajɛba senfɛ ka kɛ jawarakabila bɛɛ ɲɛmɔgɔ ye, Daman Gile ka npanmuruba tara ka di a ma. A si hakɛ tɛ san 108 na.

Amadu ba ye gafe min sɛbɛn n'a bɛ wele «Saheli tilebinyanfan tariku», o b'a jira ko Jawaraw bɛnbakɛ tun bɛ bɔ Larabujamana na. Sɛbɛnni wɛrɛw ɲininikɛlaw fɛ, olu y'a jira k'u bɛnbakɛ in buruju ye Banisirayila, Walima Ecopi ye. Seere dɔw fana y'a jira ko Jawaraw tɛ dɔwɛrɛ ye marakaw kɔ. Jawaraw bɛnbakɛ min lakɔdɔnna kabini lāwale la n'o tɔgɔ bɛ mɔgɔw da halibi, o kɔni ye Daman Gile ye; n'o ye Daman jan ye marakakan na. Ale tun ye donsokɛ farimanba ye. Tarikuw y'a jira k'a mɔkɛ tun ye larabula sorodasi zenerali dɔ ye, min tun b'u ka kɛlɛcɛw ɲɛmɔgɔya la u natɔ Sudan jamana kɔnɔ. K'o kɛlɛbolo in to ka Sahara kungo cɛci, u ni kɛlɛbolo wɛrɛ karila ɲɔgɔn na, kɛlɛcɛ bɛɛ tora o la fo n'a kɛra zenerali in kelen ye. O de sigiyɔrɔ labanna ka bɛn Sudan ma kɔrɔn fɛ, fo ka muso furu yen. Sorodasi jalabatigi in denw na kɔrɔbalen tɔgɔ tun ye Masa Mulu Mɛn. tariku la, ale dè fana den ye Daman Gile ye. A bangera san 1300 waati la.

Sire Aba Sɔ fana ye tarikudɔnna ye. Ale y'a jira ko Daman Gile ye masakɛ kɔrɔba dɔ bɔnsɔn ye min tun bɛ wele tubabukan na «Alɛkisandere legaran». O tun ye Maseduwani masakɛ ye. Maseduwani tun ye jamana ye Biligari ni Gɛrɛsijamana dancɛw la. Kɛlɛcɛ farinba tun don, tɔgɔɲinikow ka di min ye kosɛbɛ. Tariku wɛrɛw y'a jira, ko Jawaraw buruju ye Kingi ye Nara mara la. Ko Ɲagatɛ maraka minnu tun ye kotigiw ye Kingi, olu ye Daman Gile gɛn ka bɔ yen, n'a taara a yɛrɛ Kalifa Sunjata Keyita la Manden. O min tun ye Mandenfaama ye a waatiw la. Sunjata Keyita sɔrɔla ka Daman Gile dɛmɛ ka Kingi marakaw kɛlɛ k'a lasegin a faso la.

Daman Gile tun bɛ sɔrɔ cɛ janba ye. A kaburu bɛ Banbagede. Turungunbe ni kɛɲɛka cɛ ka digi kɔrɔn kan Ɲɔrɔn mara la. Kaburu in kundama b'a ta mɛtɛrɛ 6 la ka se 7 ma. kingi kungosogo tun ka ca kosɛbɛ, o de la Daman Gile tun dagalen bɛ yen a ka donsoya baara la. Mɔgɔw ka fɔ la, a tun bɛ se ka kilomɛtɛrɛ 200 taama tile kɔnɔ. O b'a jira ko mɔgɔ kologɛlɛnba tun don. Amadu Ba ka tariku la, mɔgɔ dɔ bɔra Makan, ka na npanmuruba di Daman Gile ma ladiyalifɛn ye. O tɔgɔ tun ye Alakɔyi Musa. Jawaraw ka kumalasela Sɛkɛnɛ Dɛtɛba Kamisɔkɔ y'a jira ko ɲɛmɔgɔba 3 de sigira Jawaraw kunna Daman Gile kɔ; n'o ye Ɛlihaji Sanba Jawara ka bɔ Turungunbe, Mahamadu Jawara ka bɔ Awuru ani Masiga Jawara ka bɔ Bululi. ALe kɛra Jawaraw ka ɲɛmɔgɔba ye san 2011 in mɛkalo tile 1. Nka mɔgɔ saba bɛɛ ka ɲɛmɔgɔya ye kɔsa in na ko ye. Fɔlɔ sigira san 2006; sabula bɛnbaliya tun donna u ni ɲɔgɔn cɛ ka ɲɛmɔgɔko lajɔ fɔlɔ. NKa bɛn kelen a kan kokura, Jawarakabila bɛ fan o fan fɛ, yamaruya dira bɛɛ ma, o k'a ka ɲɛmɔgɔba sigi. Sagonɛ ni Dabɔ, olu tun farala ka bɔ Jawara tɔw la, o tun bɛ san 700 bɔ. Nka san 2006, Jawaraw y'a ɲini ka fara ɲɔgɔn kan n'o tɛ k'u fanga sɛbɛkɔrɔ dɔgɔyara. O de la Sagonɛ ni Dabɔ, olu farala ɲɔgɔn kan ka kuntigi sigi u yɛrɛ la. Jime Ayise Jawara sigira Bamakɔ ɲJawaraw ka ɲɛmɔgɔya fɔlɔ ye la o la. Ale fatulen, Maduba Jawara sigira o nɔ na ka bɔ Dawudabugu. Walasa dɔ ka kɛ kuntigi ye, fo a ka kɔrɔya ni kabila mɔgɔ bɛɛ ye, se b'i ye o t'a la, se t'i ye o t'a la, halalako t'a la. Hali n'i hakili dafalen tɛ, i bɛ sigi; fo n'i man kɔrɔ ni bɛɛ ye. Nka ni sɔsɔliba donni kɔrɔyako la, ko ɲɛ fosi ma se ka sɔrɔ o la, woteli suguya dɔ bɛ k'u ɲɲɲɛmɔgɔ fila ni ɲɔgɔn cɛ. U bɛ buguritonnin fila kɛ ka fɛnnin dɔ dogo ton kelen jukɔrɔ, ka denmisɛnnin dɔ wele o ka na ton kelen wɔgɔba. O denmisɛnnin mana fɔlɔ ka buguriton fɔlɔ min wɔgɔbɛ, kiiri bɛ tigɛ o kan. N'a y'a sɔrɔ fɛnnin min dogora ton dɔ kɔnɔ n'o sɔrɔla o jukɔrɔ, o tigi bɛ sigi; nka n'a ma sɔrɔ o jukɔrɔ, ton dɔ bɛ mɔgɔ min tɔgɔ la o bɛ sigi, ka tɔ kelen kɛ o kankɔrɔsigi ye. Ni Jawara ɲɛmɔgɔba bɛ sigi don min na, u bɛ taa a faamakunbɛn ka n'a sigi nturajɛ wolo kan jama cɛmancɛ la. O ntura bɛ faga sigili hukumu kɔnɔ. Galiduw bɛ bila a numan fɛ, ka Kamisɔkɔw bila a kinin fɛ; Sakɔw bɛ bila a kɔ tuma min na u b'a sɛnsɛn ka na wolo kan. Koyitaw, Wagew, Kamisɔkɔw, Sudugaw ani Geserew de b'a sig wolo kan, ka muge jɛ don a sen na, ani ka fugulaba don a kun na. Kamisɔkɔw bɛ sɔrɔ ka Daman Gile ka npanmuruba don a bolo. O bɛ to kalifa la a bolo fo ka taa a fatu don min na. Npanmuru y'a ka ɲɛmɔgɔya masiri ye, muge jɛ y'a ka fɔkabɛn taamasiyɛn ye sigida la. Fugula b'a ka muɲu ni timinandiya kofɔ a ka ɲɛmɔgɔya in kɔnɔ. Nka Jawara ɲɛmɔgɔba tɛ se mɔgɔ ma; bɛɛ de b'a sɛgɛrɛ a ka so n'i mago b'a la.

Uka Ba / Dɔkala Yusufu Jara

«BAD» bɛna sefawari miliyari 45 di Mali ma

Sɔrɔ ni nafoloko minisiri n'o ye Lasina Buwarɛ ye ani Afiriki yiriwali banki n'a nansarakan daɲɛ surun ye «BAD» ye, o ka lasigiden min bɛ Mali kɔnɔ n'o ye Amadu Cɛrinɔ Jalo ye, o ye musaka sɛbɛn 2 tɛgɛnɔbila Marakala sukaro porozeko la ani Mali ni Laginɛ cɛ kurankow sinsinniko la, alamisa zuwɛnkalo tile 3 san 2011.

Afiriki yiriwali banki ka lasigiden ka fɔ la, Mali ni Laginɛ cɛ kurankow sinsinni bɛna kɛ sababu ye ka kuranko jiidi Mali ni Laginɛ kɔnɔ.

Sɔrɔ ni nafoloko minisiri Lasina Buwarɛ ka fɔ la Mali ni Laginɛ cɛ kuranko sinsinni ye CDEAO jɛkulu haminakoba dɔ fana ye sango Fomi ni Bamakɔ cɛ ani Nsɛrɛkɔrɔ ni Fomi cɛ.

A kuranko musakaw bɛ taa sefawari miliyari 2 la, Mali ka musaka bɔta y'o la sefawari miliyɔn 620 ye.

Marakala sukaroko poroze bɛna kɛ Mali ni «BAD» ka baara ɲɔgɔnya fɔlɔ ye sɛnɛfɛnw bayɛlɛmaniko hukumu kɔnɔ. Sefawari miliyari 275 bɛna don a poroze dafɛ.

«BAD» bɛna jɔ n'a musaka sefawari miliyari 43 ye. O sefawari milliyari 43 la, 20 bɛna don sukaro sɛnɛyɔrɔ taari 14.132 labɛnni dafɛ, 23 tɔ bɛna kɛ ka sukaro bayɛlɛmani izini kelen jɔ min ka baara bɛna bɛn sukarɔ tɔni 190.000 bayɛlɛmani ma san kɔnɔ ani alikɔli litiri miliiyɔn 15. O la a bɛ kɛ sababu ye ka dɔ fara Mali sukaro labɛnta hakɛ kan san kɔnɔ. Lasina Buwarɛ ka fɔ la, Marakala sukaro poroze in bɛna baara lase Maliden 40.000 ma.

Sori Ibarahimu Kulubbali

Wulu hakili ka di

Mɔgɔ o mɔgɔ delila ka wulu mara ka tɛmɛ, walima mɔgɔ o mɔgɔ ye wulutigi ye, o b'a dɔn ko wulu hakili ka di. Misali la n'i ye ko jugu kɛ wulu la, a bɛ se ka kalo caman kɛ kasɔrɔ o ma bɔ a kɔnɔ. Nka a hakili diya o diya, a tɛ hadamaden bɔ. Sabula wulu ka hakilijigin sirilen bɛ kasako de la. Mɔgɔ dun ta sirilen bɛ daɲɛw ani jaw I a. A hakili kɛnɛ b'a ta santimɛtɛrɛ 2 la ka se 3 ma; wulu dun ta b'a ta santimɛtɛrɛkɛnɛ 60 na ka se 200 ma. Wulu bɛ kasa suguya minnu mɛn, a bɛ mankan minnu mɛn ani mɔgɔw bɛ maga a la cogo minnu na, a tɛ ɲinɛ olu kɔ joona.

Hakili suguya saba bɛ wulu la : a bɛ taamasiyɛnw dɔn bolo la; a b'a ka nisɔndiya n'a ka nisɔngoya jira ka kɛɲɛ ni ko kɔrɔ tɛmɛnenw ye. Misali la bagandɔtɔrɔ mana pikiri fariman kɛ wulu la, n'i nana n'a ye o yɔrɔ kelen na sen wɛrɛ a bɛ muruti. Hakili bɛ wulu fɛ ka tulonkɛ kɛ mɔgɔ fɛ. O de la wulu dɔw ladamunen don. U bɛ mɔgɔ walima a tigi kan mɛn. Mɔgɔ min bɛ wulu ladiya ani k'a bɛrɛbɛrɛ, a bɛ sɔrɔ ko caman ma o bolo. Nka n'i ka jugu a ma, a fana b'a mabɔ i la. Ko o ko ka di wulu la, a b'a ɲini i ka to k'o k'a la tuma bɛɛ la.

Dosokɔrɔ (wulucɛ) kɔni ka musoko ka jugu. N'a ɲɛ dara wulumusɔ wulilen kan, a bɛ sin ka tugu o kɔ; a mago t'a tigi la bilen. Wulu bɛ dumuniba kɛ; kungoyala ka di a ye kosɛbɛ.

Dɔgɔtɔrɔ Bubakari Ɲarɛ
Dɔkala Yusufu Jara

Tamanin baganfeereyɔrɔ kura kurunbonkari la

Tamani dugu sigilen bɛ Ɲamina kɛɲɛkayanfan fɛ Kulukɔrɔ Erezɔn na. Ani Ɲamina cɛ ye kilomɛtɛrɛ 35 ye.

Bamananw, fulaw, bosow, sɔmɔnɔw, surakaw, kakɔlɔw ani marakaw de ka ca Tamani. Sɛnɛkɛduguba dɔn ani baganmaraduguba.

Nka baganmara yiriwali fɛɛrɛw ka dɔgɔ Tamani. O hukumu kɔnɔ, baganmara minisiri ni o ye Bokari Tereta ye, ye baganfeereyɔrɔ kura dɔ kurunbokari Tamani. Baganw sannifeere ye Mali jamana nafasɔrɔ siraba dɔ ye. O kosɔn baganfeereyɔrɔw dayɛlɛli ye baganmara minisiriso nikankoba dɔ ye. Tamani baganfeereyɔrɔ kura in bɛna kɛ sababu ye ka baganw sannifeereko yiriwa kosɛbɛ Mali kɔnɔ ka fara Segela ni Sirakɔrɔbugu baganfeereyɔrɔw kan. A musakaw bɛnna sefawari miliyɔn 37 ma.

Bokari Tereta ka taama laban na Ɲamina, a ni Ɲamina mɔnnikɛlaw ye sigikafɔ kɛ mɔnni yiriwaliko la Ɲamina dugu kɔnɔ.

Lasina Jara
Sori Ibarahimu Kulubali

Musobila ye ko kɔrɔ ye Bɛlɛdugu

Bɛlɛduggu laada ka ca. Musobila y'a dɔ ye. Ale tun ye wajibilaadaw dɔ ye furu kɔnɔ. Muso furulen tun bɛ se ka san 3 fo 4 kɛ kasɔrɔ a ma se ka bila.

Cɛ somɔgɔw ka daga fosi tɛ muso kan furuso kɔnɔ kasɔrɔ a ma bila. Cɛ tun mana bɔ muso kɔ furu la n'a bolofɛn minɛna kaban, i n'a fɔ a ka woro 3, muso somɔgɔw tun b'a fɔ ko maminɛni ka kɛ. A musaka kɔni tun man ca; sabula furu tun bɛ latɛmɛ ɲɔgɔndɛmɛ kɔnɔ. Maminɛnifɛn tun ye: sisɛmuso 1 ni dononkɔrɔ 1, segi ɲɛ kelen ɲɔ, tɛrɛ kelen, woro 20 n'o ye bolo ɲɛ fila ko ye.

Nin fɛn kofɔlen ninnu taadon muso faso la, cɛ se tun ye hakɛ min ye furunafolo mumɛ na a tun b'o fara olu kan. Nka a tun man kan ka jigin dɔrɔmɛ 5.000 jukɔrɔ. Mɔgɔkɔrɔbaw tun tɛ sɔn fɔlɔ, ka furunafolo dafalen minɛ cɛlakaw bolo ɲɔgɔn fɛ. O kɔfɛ muso bɛ se ka singa a cɛ ma ka san 3 fo 4 kɛ kasɔrɔ a ma segin ka n'a bila a faso la furuko tɔ dakɛɲɛniko la. A bilali dun ye wajibi ye ni furunafolo ma sara ka ban.

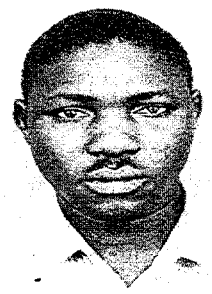

Isa Jalo

Hali ni cɛ min tun y'a ka furrunafolo dafalen di, denfaw tun bɛ dɔ fara ka bɔ o la ka lamara bolo tɛ se o ma ni furu in donnen ma san kelen dafa. Muso dili a cɛ ma yanni a ka laada bɛɛ latilen, o tun ye ɲɔgɔndɛmɛ nasira dɔ ye Bɛlɛdugu kɔnɔ. A bɛ fɔ o waleya in ma «singa». Cɛ muso kɔni don; nka somɔgɔw ka wajibiba t'a kan fo ka furu laada bɛɛ latilen tuma min na. Singa kɔnɔna na, muso tun tɛ foroba tobili kɛ, a tɛ sɛnɛ fana kɛ foroba foro la. Muso bɛ se ka taakasegin k'a cɛla n'a faso la singa kɔnɔna na yanni ka se a bilali ma a cɛw fɛ furaci kama. A bɛ fɛn minnu sɔrɔ yɛrɛyebaaraw la, olu bɛ faara a ka kɔɲɔminɛn sɔrɔlen kan; a mansaw de b'o ɲini ka di a ma.

Furaci kɔfɛ, muso somɔgɔw tun bɛ cɛ fila ni muso fila da minɛn sɔrɔlenw kan ka taa olu ni muso di a cɛlakaw ma. O dili in fana ye musobila dɔ ye. A bɛ kɛ gintanba kɔnɔ. U bɛ taa alamisadon fɛ; musobilalaw bɛ kɔmasegin sibiri min bɛ na alamisa kɔ. Musobila yɛrɛ bɛ bɛn juma ma. Musobilajama min bɛ bɔ muso faso la, o tun tɛ bonya, a kana taa kɛ doniba wɛrɛ ye cɛlakaw ma. Ci gɛlɛnw tun bɛ don musobilacɛ dala ka lase cɛlakaw ma furu tɔpɔtɔliko la fan fila bɛɛ fɛ. U bɛ tile 3 min kɛ muso cɛla la, u bɛ fana ni dumuni kɛrɛnkɛrɛnnenw ye. Hali u bɛ kɔsegin sibiridon min fɛ, donsiraladumuni bɛ tobi u ye. Cɛlakaw fana tun bɛ na sisɛ 4 (sisɛmuso 2 ni danonkɔrɔ 2) jira u la bonya ye. Sisɛmuso 1 ni donon kelen bɛ faga u ye donsirala dumuni na, tɔ fila bɛ na u bolo ka sama u cibaaw ma. O waati la bako ni sagako tun tɛ fananidumuniko la. NKa an bɛ don min na, ba bɛ faga musobilalaw ye. U bɛ segin n'o kaman ye ka na di u cibaaw ma.

Isa Jalo ka bɔ Kɔdugu, Dugabugu komini na Kati

Bamakɔ-Dabanaani

Ne siranna Dabanaani ɲɛ. Mɔgɔ dɔ bɛ fɛn dɔ san i kɔrɔ dɔrɔmɛ 100 na yɔrɔnin kelen; o b'a fɔ k'ale y'o san dɔrɔmɛ 1000. Ko ka dɔrɔmɛ 1.200 di ale ma o la.

Dabanaani na, cɛ ni muso si tɛ sira bila si ye. Sanni jugu ni feereli jugu, o bɛ Dabanaani na. N t'i dɔn, i tɛ n dɔn dama-dama de bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ Bamakɔ Dabanaani na. Hinɛ tɛ yen; a b'i n'a fɔ Dabanaani tɛ Mali yɔrɔ dɔ ye. A dun bɛ fɔ ko Mali ye hinɛ ni makari jamana ye.

Ne kɔni siranna Dabanaani ɲɛ. Cɛw ni musow ka ɲɔgɔndan yɔrɔ don. Sotaramatigiw ni mototigiw ɲɔgɔnforɔgiyɔrɔ don. Dabanaani, n'a tɛna kɛ Dabawɔrɔ y'an bolo!

Sotaramatigiw k'u ta ye siraba ye, mobilibatigiw k'o tɛ tiɲɛ ye. Mototigiw ko hali n'o tɛ tiɲɛ ye, a' y'a to anw k'an dɛn ka tɛmɛ. Sennamɔgɔw k'olu ma, a' y'anw kɔlɔsii yanfɛ. Yuruguyurugu min bɛ kɛ Dabanaani na o tɛ dɔɔnin ye. Sira cɛmancɛ kɛlen bɛ feerelikɛyɔrɔ ye. Ko n'i ye tiɲɛ fɔ bi, i tɛ wari sɔrɔ! Dabanaani ye patisakana ye Bamakɔ kɔnɔ.

Berema Berete ka bɔ Diyu, Kajolo mara la Sikaso

Gɔfɛrɛnaman k'a mago don Mali lakɔliko la sa

A bɛ ka fɔ ko kalan ka kɛ. Yala ɲɛtaa bɛ Mali lakɔliko la wa? Jigisigiyɔrɔ ni siniɲɛsiyɔrɔ na kɛ Mali lakɔlidenw bolo wa? Alifa Umaru Konarɛ y'a ka fanga san 10 kɛ kalanko yoboyaba kɔnɔ, fo ka na se Amadu Tumani Ture tile ma. Ɲinan y'o san 10 fana dafatɔ ye. Dɔ bɛ ka fara Mali lakɔliko tiɲɛni kan. San 20 kalankɛbaliya, fɛn min b'o la kalankɛla bɛɛ b'o kɔlɔlɔ juguw dɔn. A fɔra ko lakɔliden minnu si hakɛ ye san 16 tɛmɛ, olu mana Deyɛfu sɔrɔ u tɛ bila kalanso wɛrɛ la gɔfɛrɛnaman fɛ. O waleya in kɛra sababu ye ka lakɔliden min ka kalanko tiɲɛ, hakɛ si t'o la. Sabula se ba tɛ u somɔgɔw ye k'u ka kalanwariw sara kɛnyɛrɛye lakɔlisow la. Nka taabolo kura min fɔra n'o sera ka waleya, o bɛ sɔn ka kɛ sababu ye ka lakɔliden caman hakili sigi. N'o tɛ ka don lakɔli la kabini i san 6, ka kalan kɛ makariko la, i selen Deyɛfu ma kasɔrɔ k'i labila i yɛrɛ ye, o ye kojuguba ye jamana kɔnɔ. A bɛ lakɔliden bɔ a hakili kan k'a fa jigi tigɛ, k'a ba jigi tigɛ.

Yaya Mariko ka bɔ Senu Bamakɔ

Danfɛn bɛɛ n'a lahalaya

Danfɛn bɛɛ n'a lahalaya; dantanfɛn fara kumataw kan. Sa bɛ se suguya 2300 ma. Nka sa minnu baga ka farin olu ye 250 hakɛ ye; a tɔ 2050 baga tɛ olu la; Sa tɛ dumuni kɛi n'a fɔ danfɛn tɔw misaliya la. N'i yé miniyan ta, ni miniyan ye sogo kunba kunun, a bɛ se ka kalo 2 kɛ a dalen ka sɔrɔ a ma taa yɔrɔ wɛrɛ la, nk'a bɛ tile 15 dɔrɔn kɛ a dalen n'a ye sogo misɛnw kunun, i n'a fɔ kɔɲinɛ, sosannin ani waramisɛnninw. Dankalan ni ngorinko fana bɛ o cogo la. Sa tɛ dumuni kɛ i n'a fɔ danfɛn tɔw, wa tilema fɛ a bɛ se ka kalo 6 kɛ a tɛ ji min; a ka taama fana man ca tile fɛ, sabula hali ni mininya bɛ na wuli ka bɔ a dayɔrɔ kɔrɔ la a bɛ wuli sufɛ. Dankalan fana bɛ o cogo la cɛnimusoya ta fanfɛla la saw ka cɛnimusoya man ca kosɛbɛ; sabula a tɛ tɛmɛ siɲɛ 2 kan san kɔnɔ wa u bɛ fara ɲɔgɔn na ni musoman ye fanda daminɛ. Ni samuso ye fanw tɔrɔ a bɛ taa ka denw to, denw bɛɛ bɛ u yɛrɛ balo. Sa kolotuguda bɛ se 250 ma a tɛ ɲimini kɛ; a ka dumuni bɛɛ ye kununni ye sabula ɲin tɛ a da kɔnɔ min bɛ se ka ɲimini kɛ ni sa bɛ cinni kɛ fo a k'a yɛrɛ walanwalan; sabu a kurulen tɛ se ka cinni kɛ. Sa ɲɛkili tɛ komi, u tɛ yala kulu ni kulu, u bɛ yala kelen-kelen walima fila-fila.

Yaya Mariko ka bɔ Senu, Bamakɔ

An k'an sɛbɛ don baganinturu fɛ

Baganin ye jiri ye, min nafa ka bon kosɛbɛ. Misali la wulakɔnɔmusow bɛ baganin kɛ safunɛ ye. Safunɛ min dilanna baganin na, o bɛ kanga kosɛbɛ ka tɛmɛ safunɛ tɔw kan an yɛrɛ bɛ minnu dilan.

O tɛmɛnen kɔfɛ, a jirala ko baganin tulu bɛ bɔ, k'o bayɛlɛma ka kɛ gasiwali ye. Nin bɛɛ kɔfɛ, jiri t'an ka kungo kɔnɔ tuguni an bɛ minnu tigɛ k'an ka sinsanw dilan. Baganin de bɛ ka jiri jɔyɔrɔ fa sinsanko siratigɛ la. Ka da nin nafa kofɔlen ninnu kan baganin na, hakilila caman dira sɛrɛkɛlaw ma u k'u timinandiya baganinturu fɛ. O hakilila ɲumanw dibaa dɔw ye kungo lakanabaaw ye, ka fara poroze dɔw fana kan.

Nka o n'a ta bɛɛ, baganinturu selen tɛ ka sira ɲuman sɔrɔ fɔlɔ yɔrɔ caman na. An y'a kɔlɔsi, mɔgɔ caman donna baganinturu la ka san kelen fo san fila kɛ, kasɔrɔ a ka baganinforow ma se ka yiriwa.

A dun jirala ko ni baganin siɲɛ turulen ye kalo 6 sɔrɔ, a ka kan ka den kɛ. U ko n'a kisɛ fana dannen ye san kelen sɔrɔ, a ka kan ka den kɛ. Nka anw fɛ yan, an ye baganinsiɲɛw ni kisɛ caman dan; u ka ca ni san fila ye bi u ma den kɛ fɔlɔ.

O baganinforo fanba sabatibaliya sababu ka ca. Mɔgɔ caman tɛ baganinturu sabatibaaraw matarafa i n'a fɔ sɛnɛfɛn tɔw bɛ labaara koɲuman cogo min na. Samiyɛ fɛ u mana baganin turu kaban, ni fo bɔra u b'u makobɔ a ladonni na fo ka taa se samiyɛ kura ma. O dun mana kɛ baganin turulen caman bɛ tiɲɛ tilema fɛ. Kungojenitasuma bɛ foro dɔw tiɲɛ.

Bagabagaw fana bɛ baganinsun caman diliw ɲimi, olu bɛ sa. Nka misiw donni baganinw cɛla, o de ka jugu n'a tɔ bɛɛ ye. U senw bɛ da baganinjuw kan k'u ɲɛmanɔgɔsi; u bɛ laban ka sa.

N'an b'a fɛ an ka baganinturu k'an nafa, an k'an janto baganinforow la, k'u ladon samiyɛ ni tilema bɛɛ la.

Daramani Sise ka bɔ Nɔgɔlaso, Sanzana komini na Kiɲan Sikaso

Sinji fila farabaa ye jɔnni ye?

Don o don, mɔgɔ bɛ nin ɲininkali in k'a yɛrɛ la : Ko sinji fila farabaa ye jɔnni ye? An faw don? Walima an baw de? A bɛ se ka kɛ mɔgɔ wɛrɛ ye wa?

Ne bɛ yafa ɲini an faw fɛ. N'o tɛ n'i ye ne ɲininka, ne b'a fɔ ko sinji fila faraba y'an faw de ye. Sabula du caman kɔnɔ bi, cɛkɔrɔba min bɛ se ka sigi ka tiɲɛ fɔ a denw cɛma, o man ca. Min b'a denw kɔdon ɲɔgɔn na yanni a ka fatu, o de ka ca bi. Walima cɛkɔrɔba ka tilenbaliya fɛ, a fatulen kɔ, a denw bɛ ban ɲɔgɔn na. Jateminɛ na, bɛnbaliya min bɛ den caman ni ɲɔgɔn cɛ duw kɔnɔ sisan, a caman ju ye u fa walima u faw ye. Den kɔsa ma ka di kojugu. Cɛkɔrɔba caman tɛ se ka tiɲɛ fɔ a den ncinin ye walima ka ko bɔ a ta la. Den mandi caman ka koɲumankɛ man ca dɛ. Ladamuni sira fɛ, cɛ man kan ka denlawoloma kɛ. Ni mɔgɔ min ma kɛ miseli ye k'i denw kala ɲɔgɔn na, kana sɔn i kɛwale jugu ka k'u farali sababu ye.

Ne ka foli ni tanuni bɛ an baw ye; sabula min b'a denw kɔdon ɲɔgɔn na olu la, o man ca.

Asani Tarawele ka bɔ Kokura, Kapolondugu komini na Sikaso

Kalankɛnɛ n° 107nan :

Sariyasunba tigɛda XIIInan :

Sɔrɔ ni hadamadenya ni dɔnko tɔgɔlabulon

Sariyasen seegin bɛ tigɛda tan ni sabanankɔnɔ. A bɛ daminɛ sariyasen 106nan na ka se sariyasen 113nan ma. A bɛ boli fanga sigibolo min kɛcogoya n'a ka baaraw ɲɛfɔli kan, o bɛ wele Sɔrɔ ni Hadamadenya ni Dɔnko Tɔgɔlabulon. O bulon in, se ni yamaruya b'a bolo, k'a da don jamana yiriwaliko bɛɛ lajɛlen na, sango sɔrɔko nasiraw la hadamadenyakow ani seko ni dɔnkow. Jɛkulu o jɛkulu ka baara ɲɛsinnen bɛ nin dakun ninnu sabatili ma jamana kɔnɔ, nin bulon bɛ se ka baara kɛ o bɛɛ fɛ. San o san, Sɔrɔ,Hadamadenya ni Dɔnko Tɔgɔlabulon, bɛ sɛbɛn kɛ jamana cogoya kan, a ka dakun ninnu na. Hami ni jɔrɛnako minnu bɛ jamanadenw na, bulon in bɛ nin bɛɛ kɛ sɛbɛn ye. O sɛbɛn ninnu bɛ ci jamanakuntigi ma. U bɛ ci gɔfɛrɛnaman ma. U bɛ ci depitebulon ma.

Bulon in ka kunnafoniw sababuya la, san o san, fanga sigibolo si tɛ se k'a fɔ k'i tɛ jamanadenw haminankow n'u ka laɲiniw dɔn sɔrɔko kan, mɔgɔya siraw ani seko ni dɔnkow. Bulon in nafa kama, diyagoya don, a ka ɲininka k'a fɛla dɔn jamana ka baarakɛnafolo cogoya kan san o san.

Sɔrɔ ni seko ni dɔnko ani hadamadenya yiriwali porogaramu si tɛ se ka sigi sen kan, k'u waleya jamana tɔgɔ la, kasɔrɔ bulon in ma ɲininka, a k'a fɛla jira.

Sariyasunba y'a jira ko diyagoya don fanga sigibolo tɔw, peresidan, gɔfɛrɛnaman, depitebulon, u bɛɛ ka jaabi di ni Sɔrɔ, Hadamadenya ni Dɔnko Tɔgɔlabulon ye sɛbɛn ci u ma jamana ni jamanadenw cogoya n'u haminanko gɛlɛnw kan san kɔnɔ.

Sɔrɔ, Hadamadenya ani Dɔnko Tɔgɔlabulon mɔgɔw ye jɔnnw ye?

Sɛndikaw tɔgɔlamɔgɔw b'a kɔnɔ. Tɔnw ni jɛkuluw, baarakɛlaw olu ka mɔgɔ sigilenw b'a kɔnɔ. Sigida lakodɔnnenw ka mɔgɔ sigilenw, maliden minnu sigilen bɛ kɔkan, olu ka mɔgɔ sigilenw fo ka taa se jamana mɔgɔ kalannenbaw ma sɔrɔ, hadamadenya ni dɔnko siratigɛ la, olu bɛɛ b'a la.

Sɔrɔ, Hadamadenya ni Dɔnko Tɔgɔlabulon bɛ lajɛ kɛ siɲɛ fila san kɔnɔ ni jɛkulu in peresidan ka laɲini ye. O lajɛ ninnu kuntaala tɛ tɛmɛ tile 15 kan. O lajɛ ninnu ka kan bɛɛ la, bɛɛ bɛ se ka ye a kɛnɛ kan.

Mɔgɔ minnu bɛ Sɔrɔ, Hadamadenya ni Dɔnko Tɔgɔlabulon kɔnɔ, olu b'u ka peresidan n'a ka dankan sigi san duuru kuntaala kɔnɔ, u ka lajɛ fɔlɔ senfɛ.

Bulon in mɔgɔ si tɛ se ka nɔbɔ, k'a sɛgɛsɛgɛ, k'a kiiri, a ka baara hukumu kɔnɔ. Bulon in labɛncogo, a ka baarakɛcogo, a sigisariya n'a kɔnɔnasariyaw, olu bɛ dantigɛ jamana sariya fɛ.

Mahamadu Kɔnta

Dukunɛ n° 82nan :

Karadante (bugunnatigɛsɛbɛn)

Fasodenɲumanyasɛbɛnw ka ca, karadante walima bugunnatigɛsɛbɛn y'a dɔ ye.

Du kura fara du kɔrɔ kan, wajibi don, karadante ka sɔrɔ jamanaden kelen-kelen bolo.

Nka a bɛ dɔw ɲɛna k'a sɔrɔ ka gɛlɛn. A sɔrɔ man gɛlɛn. An bɛna o de ɲɛfɔ aw ye nin Dukɛnɛ in kɔnɔ :

Bugunnatigɛsɛbɛn sɔrɔcogo n'a sɔrɔyɔrɔ :

Bugunnatigɛsɛbɛn bɛ sɔrɔ polisiso la; zandaramusɔ la, ani sɛrikili la, n'o ye komandanso ye.

N'i bɛ taa bugunnatigɛsɛbɛn dilanyɔrɔ la, i ni foto (3) bɛ taa.

- bugunnatigɛsɛbɛn kɔrɔ, n'o tɛ yen, i ni wolosɛbɛn bɛ taa, walima gatigisɛbɛn, walima i ni furusɛbɛn bɛ taa nka minnu waati ma ban. N'o si t'i bolo dun, i ni seere fila bɛ taa bugunnatigɛsɛbɛn ɲuman bɛ minnu bolo.
- Tɛnburu sɔngɔ ka kɛ i bolo, bi naani ka se kɛmɛ ma.

N'i sera n'o bɛɛ dafalen ye baara minnu bɛ kɛ olu filɛ :

- bolokɔnindenw bɛ da mana na;
- kundama hakɛ bɛ ta;
- Adɛrɛsi dafalen bɛ ta : bɔlɔn nimɔrɔ, da nimɔrɔ, kin ni dugu;

Fanga ye min fɔ wari sarata hakɛ la kɛmɛ fila sefawari la.

Fanga ye min fɔ karadante sɔrɔwaati kan : tile kelen (lɛri 24).

Kunnafoni wɛrɛw bugunnatigɛsɛbɛn kan : Bugunnatigɛsɛbɛn nafa ka bon; sɛbɛn caman bɛ dilan n'a ye fanga sira kan. Malidenya taamasiyɛn don. Ni Mali bugunnatigɛsɛbɛn b'i kun, o kɔrɔ ye k'i ye maliden ye. Hali n'i ye jamana wɛrɛ den ye, n'i ye yuruguyurugu kɛ ka Mali bugunnatigɛsɛbɛn ta sariya ɲɛkɔrɔ i ye Maliden ye, fo ni kiiri tigɛra k'a fɛsɛfɛsɛ, k'a jira k'i tɛ Maliden ye. Mali bugunnatigɛsɛbɛn kuntaala ye san saba ye.

Mun kunnafoniw bɛ bugunnatigɛsɛbɛn kɔnɔ?

- wolodugu
- komini
- malidenya sɛmɛntiyali
- tɔgɔ ni jamu
- bangebaaw tɔgɔ : Fa ni ba
- wolodon - wolosan - woloyɔrɔ
- sigiyɔrɔ
- kundama
- farikolo ɲɛ
- kunsigi ɲɛ
- farikolo cogoya (ni fiɲɛ b'i la, n'a t'ila)
- fanga bolonɔ n'a taamasiyɛw
- tɛnburu
- foto (ja)
- bugunnatigɛsɛbɛn nimɔrɔ (o bɛ sanfɛ)
- bugunnatigɛsɛbɛn, labɛndon, a san, kalo an'a yɔrɔ (o bɛ senfɛ).

Mahamadu Kɔnta

Maakɔrɔbaro :Kuma ni boboya

Hadamaden bɛ bange ni nɛn ye a da, a bɛ kuma, walima a bɛ bange ni nɛn ye a da, a tɛ kuma.

Hakililafɔ ye daamu ye, hadamaden ma dan sɔrɔ min na. A kɔrɔmasurun ye ko i kana bɔ dunun kɔrɔ ka taa i kɔnɔ fɔ walima ko n'i ma min fɔ i siriyɔrɔ la, i kana o fɔ i foniyɔrɔ la. Nin bɛɛ de bɛ diya kofɔ min bɛ kuma na.

Diya bɛ kuma na, kuma de bɛ mɔgɔ kɛ k'i yɛrɛ lafaamuya, kuma de bɛ ɲɔgɔnfaamubaliya ban, kuma de bɛ bɛn don mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ, bangebaaw n'u denw cɛ, balimaw ni ɲɔgɔn cɛ, mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ.

Kuma bɛ hadamadenya funteni k'a diya ni sinankunyatulon ye, ɲɔgɔn lafaamu tulon, damu kɔnɔ.

Ni kuma tun tɛ, hadamaden tun tɛ kɛ. Jɛkafɔ ye daamu ye. Fɛn ma to kuma kɔ. Dusu ka farin ni tasuma ye bawo dusu de bɛ tasuma mɛnɛ, tasuma ka farin, a tɛ dusu bɔ bawo dusu bɛ mɔgɔ don tasuma na. Kuma de bɛ dusu faga, a kana tasuma mɛnɛ. Ni tasuma yɛrɛ mɛnɛna, kuma de bɛ farinya bali a ka tɛmɛ ni dusu ye ka don tasuma na.

Kuma ka ɲi, a ɲɛci ka bon, dan tɛ a nafa la. Nka kuma bɛ, boboya bɛ.

Daramani Tarawele

Boboya ye fiɲɛ ye min bɛ kuma bali hadamaden ma. Hadamaden bɛ wolo ni boboya ye walima a b'a sɔrɔ bana sababu la i n'a fɔ kanjabana, min bɛ hadamaden minɛ. A cogo filanan ye cogoya ye min kɔnɔ, hadamaden bɛ kuma, a ka kuma man ca. Kuma cayabaliya b'a bila bobow fɛ. Lamɔcogo, lamɔyɔrɔ bɛ nin boboya ɲɔgɔn latigɛ hadamaden ma.

Denmisɛn bɛ lamɔ, a bɛ ladamu. Denmisɛn bɛ kuma dege lamɔ kɔnɔ, ka kalan kuma na ladamu kɔnɔ. Ni boboya bɔra o kɔnɔ, o tigi tɛ kuma diya dɔn, o ye degun ye min bɔra fiɲɛ na, fiɲɛ min bɛ hadamaden to hadamadenya kɔnɔ.

Lujuratɔ bɛ kɔ hadamadenya kɔnɔ, mɔgɔtɔ don. Boboya ye lujura ye, boboya suguya fila bɛɛ. Filanan ka jugu kosɛbɛ bawo i bɛ kuma, i kumakan bɛ faamuya, nka i tɛ se ka kuma ka mɔnɛ bɔ i yɛrɛ la, i tɛ se ka kuma k'i yɛrɛ lafaamuya, i tɛ se ka kuma k'i miiriya jira, k'i hakilila fɔ. O ye mɔnɛ juguba ye, o ye degunba ye, o ye lujuraba ye, o ye dusukasiba ye. Fo mɔgɔ ka kuma! Kuma de bɛ boboya bali, boboya, dusukasiba.

Dusukasi sigilen don hadamaden dusu la. A bɛ se ka don hadamaden n'a hakili cɛ. A bɛ na ni hakilila jugu ye, dimi min bɛ mɔgɔ bila ko jugu, walejugu kɛli la. I kuma ɲɔgɔn kumana ka dimi don i la, dusu bɛ na ni min ye i ma, o ye tiɲɛni ye, joginni, fagali... Fosi tɛ o ni kunkolotiɲɛ cɛ. Walenin dɔ vɛ yen, bangebaaw kana jɔn a ma bawo a tiɲɛninɔ ka bon. U kana denmisɛn bali kuma na fo a ka kɛ bobo ye. A kɔ kasaara ka jugu, dan tɛ juguya min na.

Bangebaaw, balikuw ka kuma di mɔbaa kuraw ma, u ka lamɛn, u k'u fɛla fɔ. O de bɛ mɔbaa kura kɛ k'a dɔn ani ka da a la ko jate b'a kan, ko a lakodɔnnen don mɔgɔkɔrɔbaw ni hadamaden tɔw fɛ.

Karamɔgɔ Daramani Tarawele ko y'an bolo denmisɛnw ka ko

Diɲɛ bɛɛ la mɔgɔ surunmannin

Azigun woroduguyanfan fɛ ka digi kɔrɔn kan. Filipini jamana bɛ yen. Junreyi Balawingi min lakodɔnna diɲɛ bɛɛ la mɔgɔ surunmannin ye karidon zuwɛnkalo tile 12 san 2011, o bɛ bɔ o jamana in na. Cɛ don min kundama ye santimɛtɛrɛ 53 ni murumuru 93 ye. A si hakɛ bɛ san 18 na. Den min bɛ san 2 hakɛ la, a man jan n'o ye.

Kazandara Tapa Magari min tun lakodonnen bɛ diɲɛ bɛɛ la mɔgɔ surunmannin ye ka bɔ Nepali jamana na Azigun kan yen, o kundama ye santimɛtɛrɛ 67 ni murumuru 8 ye. Juneyi Balawingi ka surun n'ale ye. A fa ye numu ye; o y'a baden 4 na kɔrɔbalen ye, nka olu tɔ 3 si tɛ mɔgɔ surunmanw ye.

Juneyi Balawingi n'a mansaw bɛ dugu min na Filipini, o ye Sindangan ye, jamana woroduguyanfan fɛ. A fa ye Oronalido ye; o ka fɔ la, kabini Juneyi si hakɛ ye san 2 sɔrɔ k'a to hakɛ min na fɛn ma fara a kan bilen. Dɔgɔtɔrɔw ma se ka kun fosi sɔrɔ ka fɔ a mɔbaliya la. A tɛ se ka jɔ a senw kan ka mɛɛn, hali taama na fo mɔgɔ k'a bolo minɛ. A tɛ se ka fosi kɛ n'o ma digi a fari la.

Sida ye bana furakɛbali ye; a kɔlɔlɔ ma dogo san 30 in kɔnɔ

Sida ye bana ye fura sɔrɔlen tɛ min na fɔlɔ. A lakodɔnnen bɛ san 30 bɔ bi; a ye mɔgɔ miliyɔn 30 ɲɔgɔnna fɛ̀ga ka ban. Sidako kɛlen bɛ ka diɲɛ mɔgɔw wuli ka jɔ u senw kan ni waribabɔw ye. O kɛlen sababu ye ka nɔba bɔ sida kɛlɛli la dɔgɔtɔrɔ furaw fɛ.

Lamerikɛnjamana dugu min bɛ wele Atilanta, sida dɔnko fɔlɔ kɛra yen san 1981 zuwɛnkalo tile 5. O tun ye Kalifɔrini denmisɛn 5 ye. Cɛw tun don minnu bɛ kafoɲɔgɔya kɛ ɲɔgɔn na. U fasalenba tun don ka sɔgɔsɔgɔ jugu k'u la. Kalo kelen o kɔfɛ, dun juguba yera denmisɛn 26 wɛrɛ farikow la. Olu fana tun ye Lamerikɛnjamana denw ye minnu bɛ kafo ɲɔgɔn fɛ u cɛ dama. Tɔgɔ min sɔrɔla ka da bana in na o kɛra sida ye. N'o ye bana min bɛ mɔgɔ nagasi fo ka se a ka hadamadenya banni ma.

San 1983 tubabu dɔgɔtɔrɔ dɔw ye sida bana kisɛ lasa farikolo la. U y'a jira k'a bɛ sɔrɔ sidabanabaatɔ joli, a negejiw ani muso sinji la ka fara cɛ lawaji kan. Ni sida ye mɔgɔ sosɔgɔ kaban, sɔgɔsɔggɔ jugu de b'a minɛ. San 30 in kɔnɔ, sida ye mɔgɔ miliyɔn caman daji, ka falatɔw caya Afiriki kɔnɔ, du caman cira ani ka mɔgɔ caman bila mɔrɔmɔrɔ la diɲɛ kɔnɔ. San 1986, dɔgɔtɔrɔfura dɔ sɔrɔla min bɛ sida fanga dɔgɔya farikolo la. Sida kɛlɛli waribonba dɔ sigira sen kan san 2006 la; san o san o bɛ sefawari miliyari 11.000 dalajɛ a baaraw kama. Diɲɛ tɔnba bolofara min ɲɛsinnen bɛ sida kɛlɛli ma n'o ye «ONU-SIDA» ye, o ɲɛmɔgɔba Misɛli Sidibe ye nin kunnafoni in di : Sida ye diɲɛ yɛlɛma, ka hadamadenya sabati sira dɔ dayɛlɛ faantanjamanaw ni setigijamanaw cɛ. Fɔndasɔn Bili Geyiti fana bɛ wariba don sida kɛlɛli dafɛ diɲɛ kɔnɔ.

Cɛw walima muso minnu bɛ kafoɲɔgɔnya kɛ ɲɔgɔn na, olu yɛrɛ bɛ k'u sen don sida kɛlɛli la. Buruno Sipine tun bɛ lajɛ dɔ ɲɛmɔgɔya la; o y'a jira ko mɔgɔ kofɔlen ninnu b'u ka banaw cogoya dɔn, k'u ɲɛfɔ dɔgɔtɔrɔw ye. O bɛ ka sida kɛlɛli nɔgɔya. Sida tɛ mɔgɔ faga tuguni hali ni a kɛnɛyafura ma sɔrɔ fɔlɔ. Sidatɔ ladonni bana kan'a faga, o ye timinandiya dan bɛɛ ye; a musaka fana ka ca kosɛbɛ. An bɛ don min na sidatɔ saba o saba, kelen bɛ furaw sɔrɔ a ɲɛma. Nka min ka jugu a la, mɔgɔ tan o tan bɛ furakɛli daminɛ, i b'a sɔrɔ 5 ka bana minɛ tuma ma mɛɛn. O la fɛɛrɛ fɛn o fɛn bɛ sidako la, o y'a kunbɛnnibaaraw ye.

Waleya dɔw b'a la ka nɔ bɔ a ko la sisan; n'o ye cɛmanninw bolokoli ye. Mɔgɔ saba o saba, o bolokoli bɛ 1 tanga sidabana ma. Banakisɛfagalanw tali musow fɛ ani sidafuraw tali kɛlen bɛ sababu ye ka caman bɔ sida yɛlɛmani fanga la mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ.

Dɔkala Yusufu Jara

Bana jugu ka ca diɲɛ jamana caman kɔnɔ halibi

Diɲɛ kɛnɛyatɔnba (OMS) y'a jira a ka san 2011 mɛkalo tile 31 seereyasɛbɛn kɔnɔ, ko saya ka ca jamana hakɛ minnu kɔnɔ, dɔ bɛ ka fara o jamana hakɛ kan ka taa a fɛ, k'a sababu kɛ mɔgɔfagabana suguya fila ye.

Mɔgɔfagabana suguya fɔlɔ ye bana dagalenw ye; i n'a fɔ sukarodunbana (jabɛti), dusukundimiw, ani dun. Suguya filanan ye bana minnu bɛ sɔrɔ kɛnɛmafɛnw fɛ; i n'a fɔ fogonfogodimi, kɔnɔboli ani sumaya.

Saya hakɛ min bɛ kɛ diɲɛ kɔnɔ, n'i y'a tila kulu 3 ye, kulu fila bɛɛ sababu ye dusukundimiw, joli jiginni kunkolo kɔnɔ, jabɛti ani dun min bɛ don mɔgɔw fari la. K'a sababu kɛ bimɔgɔw ka si jan sɔrɔli ani diɲɛ sɔgɔli ka bila ɲɔgɔn na o kɔlɔlɔ juguw. Diɲɛ jama b'a la ka sɛbɛkɔrɔ caya; o n'a sɛnkɔrɔ ko minnu ka jugu hadamaden ka kɛnɛya ma.

Siramin, sigarɛtimin, mɔgɔw mɛnni sigiyɔrɔnin kelen na, balokojuguya ani dɔbɔbamin, ninnu bɛ fiɲɛ bila mɔgɔ caman ka ɲɛnamaya la. «OMS» ka kɔlɔsili la, cɛ tan o tan, cɛ naani bɛ sigarɛti walima sira min. Muso tan ni kelen o tan ni kelen, muso 1 fana bɛ sira min olu la. Baliku seegin o seegin, 1 ye mɔgɔ kɔnɔdagaba ye.

O de kama jamana si man kan k'a ka kɛnɛya sabatili ɲɛsin banabaatɔw furakɛli dama ma. Fɛn min bɛ se ka banaw lase mɔgɔw ma, fɔ olu bɛɛ kɛlɛli ka kɛ cɛsiriko ye.

Faantanjamanaw na, dusukundimi, kɔnɔboli ani sumaya b'a la ka mɔgɔ caman piripako; sabula olu de ye den caman ka saya sababu ye; denmisɛnnin minnu si hakɛ tɛ tɛmɛ san 5 kan. San 2009 kɔnɔ, kɛmɛsarada la den 40 fatura banaw fɛ kasɔrɔ u si hakɛ tɛ tɛmɛ tile 28 kan. Fɔ jamanaw k'u ɲɛsin kɛnɛya sabatili ma kosɛbɛ, walasa yiriwali kuntaala jan ŋaniya minnu sirila yanni san 2015 cɛ, olu ka se ka tiimɛ. Dɔ kɔni kɛra; nka a tɔba bɛ.

San 2009 ni bi cɛ san o san kɛmɛsarada la 2 ni murumuru 7 bɔra densaya hakɛ la diɲɛ kɔnɔ. Ka kɔn san 1990 waatiw ɲɛ, kɛmɛsarada la san o san 1 ni murumuru 3 de tun bɛ bɔ a hakɛ la. Denmsiɛnnin minnu si hakɛ tɛ tɛmɛ san 5 kan, caman yɛrɛ bɔra o sata hakɛ la. San 1990 y'a sɔrɔ san o san miliyɔn 12 ani 400.000 bɛ fatu; san 2008 y'a sɔrɔ o sata jiginna ka se miliyɔn 8 ani 100.000 ma.

Fɛn min ye denbasaya ye, kɛmɛsarada la k'a ta san 2000 la ka se bi ma, san o san 3 ni murumuru 3 bɔra o hakɛ la. Kasɔrɔ san 1990 y'a sɔrɔ san o san 2 de tun bɛ bɔ o la. Musokɔnɔma minnu tun bɛ fatu walima ka to musokɛlɛ la, o tun bɛ 500.000 bɔ san 1990 waati la; dɔ bɔra o la san 2008 ka se 300.000 ma.

A jirala fana ko jamana caman kɔnɔ, dɔ farala kɛnɛya musaka kan. O kɛra sababu ye ka dɔ fara mɔgɔw si hakɛ kan. Mɔgɔ hakɛ min tun bɛ san 64 sɔrɔ o tun man ca san 1990 waati la; nka san 2008 y'a sɔrɔ mɔgɔ caman bɛ san 68 sɔrɔ.

Dɔkala Y. Jara

Dɔrɔgu bɛ lanɔgɔ lase jamana ma

Mɔgɔ miliyɔn 4 fo 5 min bɛ Erɔpu gun kan n'u bɛ dɔrɔgu ta, olu ka dɔrɔgu tata fanba bɛ bɔ Ameriik gun woroduguyanfan fɛ. O dɔrɔgu juguba min bɛ wele kokayini, a bɛ Erɔpu lasɔrɔ Afiriiki ani Antiyijamana fɛ. Dɔw yɛrɛ bɛ bɔ ni kokaɲini ye Ameriiki ka sin Erɔpu la. Dɔrɔgu doncogo ka ca a tigilamɔgɔw fɛ. Kɔsa in na, jamana yiriwalenba 8 minnu bɛ diɲɛ kɔnɔ, olu kɔnɔkow minisiriw bɛ lajɛ la, min b'a to u b'u tɛgɛ da dɔrɔgu sɔrɔ siraw kisɛ kan.

Lajɛ in bɛ kɛ Pari, Faransi faaba la. Ameriki ni Afiriki jamana dɔw minisiriw bɛna kɛ a lajɛ la. Faransi jamanakuntigi Nikola Sarakozi tun y'a ŋaniya a ka kɛ zuwɛnako la walasa u na se ka jɛ k'u fanga kɛ kelen ye dɔrɔgu kɛlɛli baaraw la. Nikola Sarakozi ka fɔ la, kokayini bɛ sɔrɔ kosɛbɛ Kɔlɔnbi, Peru ani Boliwi jamanaw kan Ameriki kan. A bɛ lase Erɔpu gun kan kɛrɛfɛjamana caman fɛ; Afiriki tilebinyanfan jamanaw b'o la.

Dɔrɔgu kɛlɛba ŋana dɔ y'a jira ko san o san kokayini tɔni 700 bɛ sɔrɔ Ameriki gun woroduguyanfan fɛ; ko tɔni 300 tɛ ladon o la Erɔpu kɔnnɔ. Hakɛ min bɛ ladon Faransi dugukolo kan o b'a to tɔni 15 la ka se 20 ma. O tɛ Esipaɲi; Itali ani Angilɛjamana taw bɔ; nka san o san dɔ bɛ fara a fana kan.

Mɔgɔ hakɛ min tun bɛ kokayini ta Lamerikɛnjamana kan o tun ka ca; nka dɔ bɛ ka bɔ o la. K'a sababu kɛ Mɛkisiki jamana. O jamana in bɛ Lamerikɛnjamana ni Ameriki woroduguyanfan cɛ. A faamaw tɛ sɔn dɔrɔgu ka tɛmɛ u ka jamana fɛ. Dɔrɔgu hakɛ min bɛ sɛnɛ, a tilancɛ bɛɛ bɛ sin Erɔpu la batonw ni pankurunw fɛ. Tilancɛ dɔ kɛmɛsarada la 20 bɛ Erɔpu lasɔrɔ Antiyijamanaw fɛ, 30 b'a lasɔrɔ Antiyijamanaw fɛ, 30 b'a lasɔrɔ Afiriki tilebinyanfanjamanaw fɛ. O kunnafoni in minɛna polisiw la. Dɔrɔgu donsira kura min dayɛlɛlen filɛ nin ye Afiriki fɛ kabini san 2000 waati la, o de kɛlen bɛ jɔrɛnakoba ye bi. Sabula kɔgɔjikolo min bɛ Afiriki nii Erɔpu cɛ, o fiyɛ man bon kosɛbɛ ka furancɛ tɔw bɔ.

Diɲɛ tɔnba «ONU» bolofara min ɲɛsinnen bɛ dɔrɔgun ani kojugubakɛlaw kɛlɛli ma, o y'a jira ko kokayini bɛ tɛmɛ Ginne Bisawo, Senegali, Kapuwɛri, Benɛn, Gana, Gine Konakiri ani Moriitanii fɛ ka don Erɔpu kɔnɔ. O de la o jamana ninnu kɔnɔkow minissiriw bɛ ye lajɛ in kɛnɛ kan Pari. Dɔrɔguko fanga mana bonya jamana yiriwalen ma a bɛ lanɔgɔ lase o ma; kuma tɛ faantanjamana ma.

Jateminɛ na kabini dɔrɔgu mana bɔ Ameriki gun kan ka se Afiriki kɔnɔ, mɔgɔw b'a doni dogo la dɔɔnin—dɔɔnin ka Erɔpu lasɔrɔ n'a ye pankurunw dugumasiraw ani mɔnnikɛbatɔn mankanw fɛ.

Dɔkala Yusufu Jara

Kunnafonidila 101 fagara san 2010 kɔnɔna na

Diɲɛ kɔnɔ, tɔnba min ɲɛsinnen bɛ kunnafoniko ma, o y'a jira ko san 2010 kɔnɔna na, kunnafonidila 101 fagara. O tilalen 3 ye, tila kelen bɛɛ kɛra Azi gunn kan. Jateminɛw y'a jira ko Azi gun kunnafonidila fagalen sera 40 ma. O 40 na, Pakisitan jamana kelen ta y'o la 15 ye, Amerriki gun kan mɔgɔ 32 fagara yen.

Kabini diɲɛ kunnafoniko cakɛda «IPI» ye kunnafonidilaw ka kasaaraw fɔli daminɛ san 1990, hakɛ min fagara san 2010 kɔnɔ o ɲɔgɔnna tun ma kɛ fɔlɔ. San 2009 kɔni ta hakɛ sera 110 ma. Mɔgɔ tan ni tora o la Filipinii jamana kelen kan. Cakɛda in y'a jira ko kunnafonidilaw fagali bɛ ka caya jamana caman na; o b'a jira ko ɲangata sɛbɛkɔrɔ ɲɛsɛnnen b'u ma.

Kalo farikoloɲɛnajɛ kibaruyaw

1 - Mali bilala kulu (A) la Aforobasikɛti la : Afiriki jamana ɲanaw bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ Madagasikari cɛmanninw ka basikɛti ɲɔgɔndan na, k'a daminɛ utikalo tile 17 ka se a tile 28 ma san 2011. Jamana 16 bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ a kɛnɛ kan. O jamana 16 tilala kulu naani ye.

Kulu A jamanaw ye : Madagasikari, Nizeriya, Mozanbiki ani Mali.

Kulu B jamanaw ye : Angola, Cadi, Marɔku, Senegali

Kulu C jamanaw ye : Kɔdiwari, Afirikidisidi, Kameruni, Eziputi.

Kullu E jamanaw ye : Tinizi, Togo Santarafiriki, Uruwanda.

2 - Ɲunuɲunukanw bɛ sen na ko Barisa b'a fɛ ka Sedubilen feere : Tiɲɛ wa nkalon? Barisa kɔni b'a fɛ ka ntolatanna kura saba san, o musakaw bɛ se Erowari miliyɔn kɛmɛ (100) ma. O bɛ bɛn sefawari miliyari 65 ma. Fan caman fana kɛlen bɛ k'u bolo bɔ Sedubulen nɔfɛ.

3 - Zinbawe ye Mali gosi 2 ni 1 : Karidon, zuluyekalo tile 5, Mali ni Zinbawe ye ɲɔgɔn sɔrɔ Harare Zinbawe faaba la. A kɛra 2 ni 1 ye Mali juguya la. Sanga 45 fɔlɔ la, ntola tun bɛ 1 ni 0 la zinbawe kanu na. Mali ye bi 1don tako filanan na. O donna Elihaji Mahamani Tarawele fɛ. Ntolatan laban na Zinbawe ye penaliti 1 sɔrɔ k'o don, k'u ta kɛ fila (2) ye. Nin ntolatan in ye Mali tɔ coron ka taa a fɛ. Jila dusu tiɲɛna jalatigɛbaga kɔrɔ, ale gɛnna ntolatan laban na. Nka Mali jigila ma kari pewu; bawo n'an sera ka Kapuwɛri ni Liberiya gosi, a dɔ la an bɛ ye Kani 2012 kɛnɛ kan min bɛ kɛ Gabɔn ni Gine Ekuwatoriyali. Mali ka kulu la Kapuwɛri bɛ ɲɛfɛ ni kuru 7 ye.

Mali ye filanan ye ni Kuru 6 ye. Zinbawe ye 3nan ye ni kuru 5 ye. Liberiya ye 4nan ye ni kuru 4 ye. Jamana fila min mana tɔw dan, olu bɛ taa Kani 2012 la.

4 - Mali ni Gabɔn 0 ni 0 : Olɛnpiki farikoloɲɛnajɛba min bɛna kɛ san 2012 Argilɛjamana kan, o ntolatanw hukumu kɔnɔ, Mali ni Gabɔn ye ɲɔgɔn sɔrɔ, a kɛra 0 ni 0 ye. A kɔmasegin kɛra Bamakɔ yan. Gabɔn y'a gosi 1 ni 0. Mali bɔra. Ni Mali tun ye se sɔrɔ o la, o tun y'a sen kelen donnen ye Olɛnpiki farikoloɲɛnajɛw kɔnɔ. Bawo Afiriki jamana 8 de ka kan ka ɲɔgɔn sɔrɔ. O 8 na, jamana 3 minnu mana bɛ dan olu bɛ taa Angilɛjamana na san 2012.

5 - Sitadi Maliyɛn bɛ sanpiɲɔna ten kan : Bamakɔ tɔnbaw bɛ ka ɲɔgɔn falen-falen sanpiyɔna ten kan. Joliba tun don, sisan Sitadi Maliyɛn don, tile 22nan ntolatanw bannen kɔ.

Sitadi Maliyɛn Kuru 49
Joliba Kuru 45
Ereyalli Kuru 36

6 - Kupudimali tako fɔlɔw bɛ sen na : Kupudimali ye ciko kelen ye i bɛ bɔ. Jaabi minnu sɔrɔla olu filɛ :

Sitadi ni Duguwolonwula : 6 ni 1;
Ɔnzi Kereyatɛri ni CSS : 4 ni 0;
Joliba ni Sorodasiw : 1 ni 0 ;
Erewɛyi Kulɔbu ni Sigi : 1 ni 0;
Mamahira ni ASB :: 2 ni 1;
COB ni CSK : 2 ni 1;
ASKO Atari Kulɔbu : 9 ni 0;
Bakarijan ni Ereyali : 2 ni 0.

7 - Musontolatan ɲɔgɔndan : Mali musontolatan ɲɔgɔndanw bɛ senna : A tɔ tora belebele naani ye : AS Manden, Sorodasiw, Sipɛriliyɔni ani Ereyali muso ntolatannaw :

Mandenkaw ye Ereyali gosi 2 ni 0, sɔrɔdasiw ye Sipɛriliyɔni gosi 5 ni 3.

8 - Musontolatan kupudimɔni bɛ kɛ Alimanjamana kan: Jamana belebele saba bɛ yen, garijɛgɛ de bɛna olu bɔ ɲɔgɔn na : Alimanjamana, Lamerikɛnjamana ani Berezili. Alimanjamana delila ka musow ka kupudimɔni ta siɲɛ 2.. Nin sen in na a bɛ kɛ u yɛrɛ fɛ yen. U t'a fɛ k'a jɛ cogoya si la. Lamerikɛnnmusow fana ni dalen don kupu in kan kɛlɛkɛlɛ. U fana delila k'a ta siɲɛ 2 : San 1991 ani san 1999. Ɲinan FIFA y'a jira ko Lamerikɛnnmusow bɛ jɔyɔrɔ fɔlɔ la ntolatan na diɲɛ kɔnɔ. U b'a fɛ ka taa o sɛmɛntiya zuwɛnkalo laban in na Alimanjamana kan.

Berezilijamana musow, bɛɛ da bɛnna u ka ntolatan ɲɛdɔn kan; nka u ma deli ka kupudimɔni ta fɔlɔ. U kɔni delila ka se finali la, o bɛ se ɲɔgɔnkunbɛnbaw kɛnɛ kan tuma bɛɛ; nka kupu bɛ ta yewu ka bɔ u ɲɛkɔrɔ. U hakili la, ɲinan y'u ka san ye.

Solomani Bobo Tunkara
Mahamadu Kɔnta

Mun bɛ mɔgɔ kɛ denmansa sɛbɛ ye?

Elodi Singali ye hakililakow dɔnbaa ɲana ye. A ka ɲɛɲinini bɔra ni lahalaya dɔw ye, n'u sera ka kɛ mɔgɔ min na, o ye denmansa sɛbɛ taamasiyɛn ye. Lahalaya 10 ɲɔgɔnna don; denmansa kelenna bɛɛ ka kan k'a jilaja u ka se ka ssɔrɔ a la.

Kanuya ni bonya : Mɔgɔ ka kan k'a jira a den na k'a ka di a ye, a b'a fɛ fana. O b'a to den fana ka k'a mansa fɛ, k'a bɛrɛbɛrɛ. Kanuya ni fɛ min y'o ye, o bɛ se ka jira den na kɛnɛ kan, n'i mago donni y'a la walima ka tulonw k'a fɛ. Nka o tɛ mansa ma wajibi ye dɛ. Sabula denmansa wɛrɛw bɛ se ka sɔrɔ yen, minnu b'u ta latɛmɛ ni fɛɛrɛ wɛrɛw ye. Farikoloɲɛnajɛ, tobili, finiko ni minɛnko, dɔw bɛ ninnu kɛ u denw fɛ. Dɔw yɛrɛ bɛ yala misɛnninw kɛ n'u denw ye; ka to k'a filɛ walima ka baro kɛ n'a ye. A tɛ dabɔ nin ko fɔlen ninnu nafa kama; nka k'a kɛ ni den ye nafa min b'o la, a kun de y'o y e

Diinɛtiɲɛ walima dusukasi latɛmɛni kasɔrɔ a ma taama den kan: Ni mansa diinɛ tiɲɛnen don, a ka kan ka mun kɛ? Sabula a ɲɛna bɛ se ka sisi hali a den kɔrɔ kasɔrɔ o ka kɔ t'o la. Wa a bɛ kɛ den ɲɛna k'ale nɔ b'o la. Mɔgɔ ka kan k'a yɛrɛ wajibiya ni fɛɛrɛ dɔw ye walasa den kana ɲɛnasisi in ta a ɲɛ kan.

Mansa fila ni ɲɔgɔn cɛ: Mɔgɔw ka kan k'a jira u den na k'u yɛrɛ bɛ ɲɔgɔn fɛ ni ɲɔgɔnbonya ye. Den caman b'a ɲɛmada a mansaw ɲɔgɔnminɛcogo fɛ ka k'u fɛ walima ka ban u dɔ la. Ni dɔ bɛ to ka dɔ sɛbɛkɔrɔ neni, taalen ɲɛfɛ den b'a mabɔ o tigi la. A tɛ sama a nɔfɛ, a kɔ tɛ diya a ye. Mansa fila mana ɲɔgɔn minɛ ka ɲɛ, u kanuya bɛ bonya u denw kan.

Den bilali ka kɔ dɔw kɛ a kolo la : Ni den bɛ kɔrɔbaya, mansa k'a to a ka se ka kɔ dɔw kɛ a kelen. N'a bɛ jira a la kɔ n'olu ɲɛ tɛ yen don min na kɔ kɔ caman bɛ se ka kɛ a yɛrɛ ye, a k'a sɔrɔ a delila yɛrɛɲɛnabɔ la. Waati bɛɛ n'a kɔ don. A bɛ fɔ kɔ mɔgɔ k'a dege sensabataama na yanni kelen ntanya ka ɲa. Hɛrɛ ni gɛlɛya bɛɛ bɛ diɲɛ kɔnɔ. Mɔgɔ ka kan k'a den labɛn ka bila. A bɛ se ka dusukasikow sɔrɔ waati dɔw la; nka n'i y'a dege kogɛlɛnmuɲu na o bɛ fisaya a ma.

Ladamuni ni kalan : Mansa ka kalan dusu don a den kɔnɔ. O b'a ka dannaya jira a den kan; ani k'a jira a la k'a bɛ se kɔ la, wa nafa b'a la.

Sekojira don o don : Mansa ka kan ka se a den kunko kɔrɔ, ani ka nafasɔrɔbaara dɔw weleyali boloda a ye ka bila.

Jogo kɔlɔsili: Mɔgɔ k'a den ladamu ka ɲɛ. Ko bɛɛ kana diya a la, k'a bila diɲɛ fɛ ten. Dan sigilen don a ye ko dɔw kɛli la; n'a kɛra k'a b'i kankɔrɔbɔ, mansa ka kan ka mun kɛ? Jogo ɲuman minnu b'a la i b'olu lakodɔn a ye, k'a jogo kolonw fana fɔ a ye. K'a jira a la k'a kɔ ka di i ye; nka k'a jogo kolonw de bɛna a negebɔ i la. Ni kuma tɛ k'a ɲɛ, i bɛ se k'a ɲangi. Nka o ɲangili in kɔni kana kɛ bugɔli ye, walima a farikolo ɲangatacogo wɛrɛ. Mansa min ka baara ye bugɔliba ye, o b'a jira ko fɛɛrɛ wɛrɛ fosi t'o bolo k'a don karata (ladamu). I tun b'i ka fɛ jira den na ni kɔ minnu ye, i b'olu de tigɛ a la.

Kɛnɛya: Mansa k'a janto den ka kɛnɛyako la. Ka dumuni nafamaw di a ma ani k'a to a ka farikoloɲɛnaɲɛ dɔ kɛ. O ye jantonyɛrɛla sira dɔnni ye don kɔrɔ a ka kɛnɛya sabatili la.

Diinɛko: Mansa k'a ɲini a den ka kɛ limaniyajɔn ye. A k'a bila diinɛ sira kan n'o waleya dɔw kɛli ye ni den ye.

Hakililatigɛ: Mansa ka se k'a den bila hakililatigɛ kɔnɔ. N'o ye k'i janto a la kasaara kana a sɔrɔ. Ni den ma lamɔ kɔlɔsili kɔnɔ, a bɛ mɔ i n'a fɔ bagan yɛrɛmabila.

A tɛna a ɲɛkɔ n'a tiɲɛkɔ dɔn. Den bɛna kodɔn k'a b'a yɛrɛ makaran tuma min na, o b'a sɔrɔ kalan t'a ɲɛ bilen. O de kosɔn wulikajɔw bɛ sen na, min b'a to dantɛmɛwalew bɛ dabila nɔgɔya la duw kɔnɔ.

Dɔkala Yusufu Jara

Yɛlɛma donna Mali ka san 2011 baarakɛnafoloko la

Minisiriw ka laadalatɔnsigi kɛra arabadon zuwɛnkalo tile 22 Kuluba; a ɲɛmɔgɔya tun bɛ jamanakuntigi Amadu Tumani Ture bolo. U ye sariya dɔ ɲaniya siri; n'o ye yɛlɛma donni ye Mali ka san 2011 baarakɛnafolo bolodalen na. O kɛra ka da kun dɔ kan. Sabula san 2010 baarakɛnafolo bolodalen, yɛlɛma donna o la ka da gɛlɛya dɔw kan. Walasa ka san 2011 taw ɲɛsigili teliya la, sariya ɲaniya sirilen nana o hukumu kɔnɔ.

O siratigɛ la san 2011 baarakɛnafolo latilenna ka kɛ nin cogoyaw ye :

Mali jigi bɛ nafolo sɔrɔta hakɛ min kan, o ye sefawari miliyari 1.275 ani miliyɔn775 ye; kasɔrɔ a tun fɔra k'a jigi bɛ min kan o tun jatera ka kɛ miliyari 1.196 ani miliyɔn732 ye. Kɛmɛsarada la o ye 6,60 faralen ye fɔlɔ kan.

Musakaw bɛ se sefawari miliyari 1.423 ani miliyɔn 744 ma; kasɔrɔ a tun fɔra ko miliyari 1.338 ani miliyɔn 917. Kɛmɛsarada la o ye 6,34 faralen y'o hakɛ kan. O sababu ye musaka kura bolodalenw ye. I n'a fɔ jamanadenw bɛna wote min kɛ n'o y'u sɔnni n'u banni ye sariyasunba yɛlɛmaw kun kan; dɛmɛ minnu bɛna don sɛnɛ kɛfɛnw dafɛ, ani jiko ni kuranko dafɛ ka fara poroze bolodalen wɛrɛw waleyali musakaw kan.

N'i ye jateminɛ kɛ baarakɛnafolo ɲaniya sirilen in na, i b'a ye ko o bɛ dɛsɛ ni sefawari miliyari 147 ani miliyɔn 969 ye; kasɔrɔ nafolo bolodalen kɔrɔ tun ka kan ka dɛsɛ ni miliyari 142 ani miliyɔn 185 ye. Kɛmɛsarada la 4,07 b'o ni kura hakɛ cɛ.

«AMAP» kuntigi
Solomani Darabo
kanw kunnafonisɛbɛnw
baarada kuntigi
Ɲanze Samakɛ
Kibaru
BP : 24 Telefɔni: 20-21-21-04
Kibaru Bugufiyɛ Bosola
Bamakɔ - Mali
Sɛbɛnnijɛkulu
Mahamadu Kɔnta,
DɔkalaYusufu Jara
Labugunyɔrɔ : Kibaru gafedilan baarada
Bɔlen hakɛ 16 000

Molodo, Ofisidinizɛri y'a ka san 2011 - 2012 kanpaɲi dabaɲɛ fɔlɔ kɛ

Molodo zoni na, Ofisidinizɛri ka san 2011 -2012 sɛnɛ kanpaɲi dabaɲɛ fɔlɔ kɛra. A ɲɛmɔgɔya tun bɛ Abu Sɔ bolo. Ale ye minisiri ye minisiriɲɛmɔgɔ kɛrɛfɛ min ka baara ɲɛsinnen bɛ Ofisidinizɛri yiriwali ma. Segu gɔfɛrɛnɛri Birema Seyiba ni Faransi lasigiden min bɛ Mali kɔnɔ n'o ye Kirisitiyan Ruyɛri ye, olu tun b'a kɛnɛ kan. Ofisidinizɛri ɲɛmɔgɔba Kasimu Denɔ kumana san tɛmɛnen kanpaɲi kan. A ko Ofisidinizɛri ye sɛnɛfɛnw silakolokoloyɔrɔ, sɛnɛkɛminɛn kuraw sifilɛliyɔrɔ ani sɛnɛfɛn suguya caman sɛnɛyɔrɔ ye walasa dunkafa ka se ka sabati Mali kɔnɔ, Afiriki tilebinyanfan fɛ, ani Afiriki mumɛ yɛrɛ kɔrɔ. Kasimu Denɔ ka fɔ la, foro hakɛ min bɛ se ka labɛn Ofisidinifɛri kɔnɔ, o bɛ taari miliyɔn 2 bɔ. Min sera ka labɛn o la fɔlɔ, o ye taari 100.000 ye. An bɛ don min na sɛnɛkɛlla 65.527 bɛ baara kɛ yen ka bɔ dugu 277 kɔnɔ minnu jama mumɛ bɛ se mɔgɔ 420.000 ma. Gɔfɛrɛnaman ye angɛrɛ sɔngɔ nɔgɔya u ye, ka fara gerekanmalo (Nerika) sɛnɛni nɔgɔyabaaraw kan. O dɛmɛni ninnu musaka bɛ se sefawari miliyari 2 ani miliyɔn 285 ani ba 177 ani 342 ni murumuru 4 ma. Dɛmɛ in ka fara forosɔnjiw dicogo ni laadilikan ɲumanw kan, olu kɛra sababu ye

Abu Sɔ ye minisiri ye min ka baara ɲɛsinnen bɛ Ofisidinizɛri yiriwali ma

Ofisidinizɛri k'a tɛgɛ da malokaama tɔni 630.000 kan a ka kanpaɲi tɛmɛnen na; n'o ye tilemafɛta ni samiyɛfɛta mumɛ ko ye. A ye jaba misɛnnin tɔni 220.000 fana sɔrɔ ka fara nakɔlafɛn tɔni 130.000 kan.
Kasimu Denɔ y'a sɛmɛntiya, ko sannifeeri kɛra cogoya ɲuman na sɛnɛkɛjɛkuluw fɛ. Fɛn min ye sɛnɛfɛnw bayɛlɛmani ye, o ye Ofisidinizɛri haminakoba ye bi.
San 2010 - 2011 sɛnɛ kanpaɲi na, kɛmɛsarada la 95 sera ka sara jisɔngɔ na. Sida kɛlɛli sira fɛ, jolisɛgɛsɛgɛyɔrɔ dɔ jɔra Kurumari zoni na. O baaraw daminɛ ni bi cɛ, mɔgɔ 529 nana u joliw sɛgɛsɛgɛ yen u yɛrɛ ma. Sɛnɛkɛlaw b'o la, u ka ɲɛmɔgɔw b'o la. Nka an bɛ don min na, sida banakisɛ ma sɔrɔ a mɔgɔ si kelen joli la.
Foro taari 4.570 min sera ka labɛn san 2010-2011 kanpaɲi kɔnɔ, o bɛna labila u sɛnɛbaaw ye san 2011-2012 sɛnɛ kanpaɲi na. Fɛn min ye jibolisiraba fɔlɔ labɛnni ye, gɔfɛrɛnaman tilala o baaraw la pewu. A tɔ ye Ofisidnizɛri ni sɛnɛkɛlaw niyɔrɔw ye. Ofisidinizɛri de bɛ jibolisira filanan labbɛn, kɛmɛsarada la 96 kɛra o la. Sɛnɛkɛlaw bɛ jibolisira sabanan labɛn, kɛmɛsarada la 55 kɛra o la. Kunnafoni na, jibolisira ninnu bɛɛ labɛnni musaka bɛ se sefawari miliyari 5 ma.
Ofisidinizɛri bɛ ka dabali dɔ tigɛ jibolisiraw labɔli la, n'o ye ka baarakɛden caman ta ka bila baaraw la. Baara yamaruyasɛbɛn 323 tɛgɛnɔbila a ni baarakɛjɛkulu 195 cɛ, minnu musaka mumɛ sera sefawari milliyɔn 488 ani 96.600 ma. Denmisɛn 6.632 y'o jibolisiralabɔbaaraw kɛ.
Kasimu Denɔ y'a sɛmɛntiya, ko balodɛsɛ tɛ Ofisidinnizɛri kɔnnɔ. Malo bɛ ka feere sɔngɔ duman na, nakɔlafɛnw kɛrɛbɛtɛ. O de kosɔn Ofisidinizɛri ɲaniya ye malokaama tɔn i 662..390 sɔrɔli ye san 2011 - 2012 sɛnɛ kanpaɲi kɔnɔ. Kɛmɛsarada la o bɛ kɛ 5 ni murumuru 14 faralen ye kanpaɲi tɛmɛnen ta hakɛ kan.
Kanpaɲi tɛmɛnen, ɲɔgɔndan tun bɛ sɛnɛkɛla 177 cɛ. U bɛɛ tun y'u kandi, k'u bɛna malokaama tɔni 8 sɔrɔ taari kelen na. Mɔgɔ min kɛra jɔyɔrɔ fɔlɔ y'olu la, o kɛra Barahima Sisuma ye Ɲɔnɔn zoni na. Ale ye tɔni 9 ani kilo 460 sɔrɔ taari 1 na; sɛnɛkɛmansin min bɛ wele motokilitɛri, o kelen dira a ma jansa ye. A musaka bɛ se miliyɔn 2 ani 198.000 ma. Jɔyɔrɔɔ filanan kɛra Suleyimani Kulubali ye; Masina zoni na; ale ye tɔni 9 ani kilo 320 sɔrɔ taari 1 na. A jansara ni malowɔrɔmansin 1 ye, min musaka bɛ se miliyɔn 1 ani 120.000 ma. Jɔyɔrɔ sabanan kɛra Musa Sanɔgɔ ye Kemasina zoni na; ale ye tɔni 9 ani kilo 300 sɔrɔ taari 1 na. A jansara ni nin minɛn minnu ye: sarimisi 2, misidaba 1 , bɔgɔkurucilan 1, sumansiw ani taari 3 angɛrɛ. K'a ta jɔyɔrɔ 4nan na ka se jɔyɔrɔ 8nan ma, ulu kelenna jansara ni taari 3 angɛrɛw ni sumansiw ye. Bɛɛ ta musaka bɛ sefawari 54.000 bɔ.

Amadu Omaru Jalo
Dɔkala Yusufu Jara

Tesɛnɛ ye nafolosɔrɔbaara ye Afiriki kɔnɔ

Te sɛnɛni donna Afiriki gun kan Angilɛw fɛ san 1900 waatiw la. A bɛ sɛbɛkɔrɔ sɛnɛ jamana caman fɛ, k'a feere wariko magow kama kɔkanjamanaw na. San 2007 ni 2010 furancɛ la, kɛmɛsarada la 49 farala tew sɔngɔ kan. Hali ni te bɛ sɛnɛ diɲɛ jamana caman fɛ, u bɛ Azi gun jamanaw kɔ tesɛnɛ na halibi. Afiriki kɔnɔ, te bɛ sɛnɛ kosɛbɛ Afiriki kɔrɔnyanfan fɛ, ka da o dugukolow n'a nɛɛma cogoya kan.

Keniya bɛ jɔyɔrɔ 4nan na tebasɔrɔ la diɲɛ kɔnɔ; kasɔrɔ n'i y'a ka sɔrɔ jate minɛ, kɛmɛsarrada la a tɛ tɛmɛ 8 kan te mumɛ sɔrɔta la diɲɛ kɔnɔ. Jamana wɛrɛw bɛ yen, ii n'a fɔ Uruwanda, Tanzani ani Malawi, olu fana bɛ ka ɲɛsɔrɔ tesɛnɛ na kosɛbɛ Afiriki kɔnɔ. San 2009 ani 2010 kalosaba fɔlɔw y'a sɔrɔ kɛmɛsarada la 69 farala Keniya ka te sɔrɔta kan.. A sera tɔni 111.700 ma. Ɲinan a jigi bɛ tɔni 315.000 kan. N'o dun sera ka kɛ, o b'a jira ko san 2009 ni bi cɛ, san o san kɛmɛsarada la 15 bɛ fara Keniya ka tesɔrɔta kan. A ye te tɔni 111.700 min sɔrɔ san 2010 kɔnɔna na, tɔni 72.000 feerela Mɔnbasa. Kɛmɛsarada la o bɛnna 22 ma a ka san 2009 te sɔrɔlen na. Keniya b'o tebafeere min kɛ jamana kɔkan, o kɛra sababu ye kɛmɛsarada la ka 68 fara a ka nafolo sɔrɔta kan. N'o ye sefawari miliyari 160 ani miliyɔn 900 ye. San 2010 kɔnɔ te kilo kelen sɔngɔ tun bɛ sefawari dɔrɔmɛ 273 ani murumuru 6 la; kasɔrɔ san 2009, te kilo 1 sɔngɔ tun tɛ tɛmɛ dɔrɔmɛ 208 kan. Keniya ka te sanbagabaw ye Ɛziputi ni Angilejamana ye. Cakɛdaba fila n'o ye «Lipton» ani «Unilever» ye, olu de bɛ te sɛbɛkɔrɔba san tebasɛnɛjamanaw bolo.

An bɛ waati min na, Uruwanda fana kelen bɛ k'a ɲɛsin tesɛnɛ ma kosɛbɛ. San 2010, a ye te binkɛnɛman tɔni 30.700 sɔrɔ ka finman tɔni 6.900 sɔrɔ. Olu feerelen kɛra sababu ye ka sefawari miliyari 7 ani miliyɔn 800 lase a ma. Cakɛda min ɲɛsinnen bɛ tesɛnɛ yiriwali ma Uruwanda jamana kɔnɔ, o angilɛkan daɲɛ surun ye «OCIR». Koperatifu 15 ɲɔgɔnna de bɛ te sɛnɛ a tɔgɔ la. «OCIR» ka jate la, u bɛna sefawari miliyari 59 don tesɛnɛ dafɛ ɲinan. Uruwanda te bɛ feere nin jamana ninnu de la ka caya : Eziputi, Emira Arabu Ini, Sudan, Afuganisitan, Angilɛjamana ani Irisijamana. Fɛn min ye Burundi ye, kɛmɛsarada la 6 ni murumurru 7 farala o ka te sɔrɔta kan, san 2010 kɔnɔna na. A sera ka tɔni 8.0002 sɔrɔ, kasɔrɔ a ma tɛmɛ tɔni 7.500 kan san 2009 kɔnɔna na. Burundi ye dabali ɲuman min siri san 2010, o y'a to a ka se ka te camanba sɔrɔ.

Da kelen tɛ te la; i mana se ka sɔngɔ duman sɔrɔ jamana minnu fɛ san min na, i b'a feere olu ma. Tesancakɛdaba fila de bɛ Afiriki kɔnɔ; Mɔnbasa bɛ Keniya jamana na, Linbe bɛ Malawi jamana na.

Jamana 21 bɛ Afiriki kɔnɔ, minnu bɛ te sɛbɛkɔrɔ sɛnɛ : Burundi, Kameruni, Kongo Demokaratiki, Ecopi, Keniya, Lesoto, Malawi, Mali, Madagasikari, Ili Morisi , Mozanbiki, Nizeriya, Uruwanda, Ili Seseli, Afirikidisidi,, Suwazilandi,, Tanzani, Uganda, Zanbi ani Zinbawe. Nka fo n'a bɔra Lesoto, Mali ani Ili Seseti la, a tɔ bɛɛ bɛ te sɛnɛ k'a feere jamana wɛrɛw ma. Malawi, Uganda ani Tanzani, olu de dalen bɛ Keniya kann tebasɔrɔ la Afiriki kɔnɔ. Keniya ka te sɔrɔta kɛmɛsarada la, 8 bɛ bɛn Malawi ta mumɛ ma san kɔnɔ an bɛ yɔrɔ min na. San 2007 kɔnɔna na, te hakɛ min feerela diɲɛ kɔnɔ, o sera tɔni miliyɔn 1.464 ma.

Nansarajɛkulu kelen ye tɔni 335. 815 san. Kɛmɛsarada la o bɛ bɛn 22 ma diɲɛ te mumɛ na. Angilɛjamana kelen ye tɔni 157.280 san, Alimaɲi ta kɛra tɔni 488.408 ye.

Nansarajɛkulu jamanaw na Alimaɲi de ye tebasanna filanan ye ka da Angilɛjamana kan. Jamana wɛrɛw bɛ diɲɛ kɔnɔ minnu fana bɛ te sɛbɛkɔrɔ san; nk'a tɛ fɔlen fila ninnu bɔ. O jamana tɔw ye Eziputi, Pakisitan, Afuganisitan, Kazakisitan ani Ameriki kɛɲɛkayanfan.

Dɔkala Yusufu Jara